

J 64
1278

p-i 201.097

AR EESTI RAHVUS-RAAMATUKOGU

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 33/34 (399/40)

24. augustil 1929 a.

IX. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas „ 5.—
veerandaastas „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas Kr. 8.—
poolaastas „ 4.—
veerandaastas „ 2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-47
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. Kr. 40.— | 1/4 lehek. Kr. 10.—
1/2 „ „ 20.— | 1/8 „ „ 5.—
1/3 „ „ 13.50 | 1/16 „ „ 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—

Lehe eesküljel 75% tekstis 100% kallim.

Aadressi muutmine 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) L. Vahter, Eesti kriminaalseadustiku üldosa ülevaade. 2) Dadašev, Autodest. 3) Politsei tegevusest maanteede järelevalve alal. 4) Reisijatest ja varastest. 5) Kolmandad üleriiklikud politsei esivõistlused. 6) Kuritegude arvu suurenemisest Ühisriikides. 7) Selgitamatudest kuritegudest. 8) Konstaabel A. Kuusk'i juubel. 9) Ametlik osa. 10) Kuulutusi.

Eesti kriminaalseadustiku üldosa ülevaade.

L. Vahter.

(Järg.)

VI. Karistatavust laiendavad asjaolud (katse ja osavõtt).

Kui jätame üldosast määrused katse ja osavõtu kohta (§§ 49, 51) välja, siis langetaksid vastutuse alla ainult need, kes seadustiku eriosas toodud süüteod täide saatsid, karistamatuks jääksid ühelt poolt need, kes seda ei täitnud, vaid selle täitmise lähedal olid (katse), teiselt poolt need, kes süüteo täidesaatmist soodustasid süüteo kaasaitamisega või täidesaatjas süüteo motiivid äratasid süüteo kihutamise.

Sellega ei saa riik leppida, vaid paneb karistuse alla süüteo täitmisele lähedal teod. Seadustehniliselt on selle läbiviimine kõige otstarbekohasem määruste ülesvõtmisega seadustiku üldossa, mille järele karistatavust laiendatakse üle eri-

osa koosseisude: a) nende tegude peale, mis süüteo täidesaatmist iseenesest ei moodusta ning konkreetset kahju ei tekitanud, vaid selle lähedal hädaohutu tõendasid sellega, et teo kordasaatja teo täidesaatmisele lähedusega oma kurja tahet ja otsust süüteo lõplikuks läbiviimiseks vastuvaidlematult avaldas (katse), b) nende tegude peale, mis eriosa koosseisu vahenditult ei täitnud, vaid sellele oma tegevusega abiks olid ning teo kordasaatmist soodustasid, või oma intellektuaalse tegevusega teises isikus süüteo motiivide esile kutsusid (kaasaitamine ja kihutamine).

Mõlemad (a ja b) need on õiguskorrale hädaohulikud ning põhjustavad vastavate isikute karistatavust. Vastavalt sellele on katse ja osavõtu määruste otstarve ja oluline iseloom uuema doktriini järele karis-

tatavuse laiendamine. Selle tee on valinud peaaegu kõikide seadusandluste eeskujul ka Eesti uus kriminaalseadustik, vastandilt Norra 1902. a. seadustikule, kus osavõtu määrus üldosas üldse puudub, kuid määrab osavõtjate karistuse kindlaks seega, et eriosa koosseisudes on ülesvõetud laiendusklausele: „või kes selleks kaasa tegutseb“ (mitwirkte).

1. Katse ja ettevalmistus. Süüteo katse all mõistab seadus tegu, millega algab süüteo täidesaatmine, kui süüdlane soovis selle kordasaatmist, see aga teostamata jäi tema tahtest rippumatu asjaolu pärast (§ 49).

Sellest katse definitsioonist järeldame, et katse on võimalik ainult neis süütegudes, mis korda saadeti otsekoohese tahtlusega („kui süüdlane soovis selle kordasaatmist“). Katse on võimatu: a) mitteotsekoohese tahtlusega ja ettevaatamatusega korda saadetavates süütegudes, b) omisiivsüütegudes, s. o. seaduse käsu mittetäitmisel (vaata peatükk I), siin puudub üldse tegu, millega algab täidesaatmine, c) süütegudes, kus teo kordasaatja karistatavus on rippuvaks tehtud temast mitteolenevast välisest asjaolust n. n. objektiivsest karistatavuse tingimusest. Näide: kahevõitlusele kutsumine on karistatav ainult siis, kui kahevõitlus tõelikult teostati (§ 449), mis võis teostamata jääda ka seetõttu, et vastaspool kutset vastu ei võtnud. Viimane asjaolu ei rippunud ära sugugi kutsesaatjast.

Eeltoodud näites on süütegu täidesaadetud niipea, kui kahevõitlus teostus, süütegu puudub üldse, kui kahevõitlus teostamata jäi, mis pärast katse on loogiliselt võimatu.

Süüteo katsele on antud juriidiliselt kitsas mõiste, ta on olemas ainult siis, kui süüteo täidesaatmine jäi teostamata kordasaatja tahtest rippumatul asjaolul, millega on öeldud, et vabal valikul teostamata jäänud süüteo täidesaatmine, kuigi see algas, seaduse vaatekohalt katset ei moodusta, järelikult üldse süütegu ei ole.

Katset piiritlevad ühelt poolt täidesaadetud süütegu, teiselt poolt ettevalmistus, seepärast on seaduse ülesandeks määrata need piirid võimalikult täpselt kindlaks. Katse algab „täidesaatmise algusega“, s. o. tegu peab niisugusesse staadiumi jõudma, et ta haarab eriosa koosseisudes tähendatud ühe või mitme elemendi täitmise, kui tegevus selle piirini veel ei ole jõudnud, siis võib tegemist olla ainult et-

tevalmistusega, mille all seadus mõistab tahtliku süüteo täidesaatmiseks abinõu muretsemise või kõlblikuks tegemise (§ 50).

Teiselt poolt ei tohi tegu ulatuda süüteo täidesaatmiseni. Süütegu on täide saadetud siis, kui see vastab täielikult eriosa koosseisule, või teiste sõnadega, kui on täidetud kõik koosseisu elemendid. Näiteks, röövimise koosseis (§ 555) on täidetud: a) kui on võetud teiselt, b) vägivaldselt, c) omastamise sihiga, d) viimasele kuuluv vallasvara, sest need (a—d) tunnused on üles võetud koosseisu. Suures arvus eriosa paragrahvides on süütegu ainult tähendatud nimeliselt, ilma et selle tunnuseid üksikasjaliselt oleks toodud (näiteks, süüdlane tapmises, süüdlane kahevõitluses jne.), niisugustel juhtudel on muidugi koosseisu kindlaksmääramine praktika ülesanne, resp. ka katse piiride määramine.

Seadus paneb karistuse ainult raske kuriteo, seaduses eriti tähendatud juhtumisel ka kuriteo katse, kuna üleastumise katse jääb karistamatuks (§49). Katse kuulub karistamisele selle süüteo koosseisu järele, kus on ette nähtud vastava teo täidesaatmine, kuid seadus teeb karistuse kergendamise kohtule sunduslikuks, mida viimane teostab § 53 toodud korras (vaata peatükk X). Karistamatuks jääb veel n. n. kõlbmatu katse. Seadus näeb ette kahte liiki kõlbmatut katset: a) kõlbmatu katse objektilt, mille all seadus mõistab tegu, mis sihitud olemata objekti vastu, või niisuguse objekti vastu, mis silmnähtavalt kõlbmatu seda liiki süüteo kordasaatmiseks (§ 47), näiteks, surnukeha peale laskmine tapmise sihiga, b) kõlbmatu katse abinõult, mille all seadus mõistab katset tegu korda saata selleks lausa kõlbmatute abinõudega, mis valitud äärmise harimatuse või ebaususe tõttu (§ 49), teisele surma paluma. Viimase liiki kõlbmatu katse karistamisele on antud kitsad piirid, on nõuetav, et abinõud oleks lausa kõlbmatud, s. o. mitte ainult konkreetsetel juhtumil, vaid üldse (generaalselt) kõlbmatud, et kõlbmatute abinõude valik oleks tingitud äärmisest harimatusest, või ebausust, mis pärast tuleb karistatavaks lugeda: a) kui on äärmise harimatuse või ebaususe tõttu valitud abinõu, mis üldiselt küll kõlblik süüteo kordasaatmiseks, kuid konkreetset juhul kõlblik ei olnud (mürgi sisseandmine teisele isikule, mis aga maos neutraliseerus viimase poolt enne söödud toiduainete

tõttu), b) kui on valitud üldse kõlbmatu abinõu, kuid mitte äärmise harimatuse või ebausutõttu (professor arvas olevat leidnud uue mürgisegu, mille andis tapmise eesmärgil sisse inimesele, hiljem selgus, et arvatav mürk on täiesti kahjutu).

Ettevalmistus on karistatav ainult seaduses eriti tähendatud juhtudel, kuid ainult siis, kui ettevalmistus katkestus süüdlasest mitteolenevatel asjaoludel (§ 50). Erioson arvatud karistatavaks mõne liigi tapmistele ettevalmistamine (§ 423), ja mõned teised (§§ 75, 401 p. 1, 530 p. 1 etc.).

2. Osavõtt. Ühes süüteoos võib olla mitu osalist, seepärast on kriminaalseadustiku ülesanne kindlaks määrata kõiki osalisi, kuivõrd need karistusväärilised on ning teisest küljest määrata inthesi karistused vastavalt iga osalise teo tähtsusele süüteoos.

Seadustik (§ 51) näeb ette kolme liiki osalisi: a) täidesaatjad, kes „süüteo vahetult korda saatsid või võtsid osa selle täidesaatmisest“. Täidesaatja saadab korda selle teo, mis ette on nähtud eriosa koosseisus, s. o. tema tegu peab vastama kõikidele süüteo koosseisu tunnustele (formaal-objektiivne kriteerium), selle juures võib täidesaatjaid olla ainult üks, kes „süüteo vahetult korda saatis“, või neid võib olla mitu, kes koosseisu teostasid ühiselt, mille juures iga ühe tegu peab ulatuma koosseisu sisse. Mitu täidesaatjat on mõeldud sõnade „või võtsid osa selle täidesaatmisest“ all. Esimesed kannavad doktriini ainutäidesaatja (Alleintäter), teised kaastäidesaatja (Mittäter) nimetust, b) kihutajad, kes kihutasid teist isikut süüteost osavõtmisele, c) kaasaitajad, kes süüteo kordasaatmiseks abinõusid kätte muretsevad või takistusi kõrvaldasid, või aitasid süütegu korda saata nõuandmisega, juhatusel või lubamisega kordasaatmist mitte takistada või seda varjata.

Kihutaja ja kaasaitaja ei võta süüteo täidesaatmisest vahetult osa, nende tegevusel puudub koosseisupärasuse tunnus, sest see ei ulatu üldse koosseisu piiridesse, vastasel korral muutuksid nad kaastäidesaatjateks. Kihutaja tegevus seisab ainult selles, et ta kutsus esile teises isikus süüteo kordasaatmise motiivid olgu täidesaatmisele või kaasaitamisele, või koguni kihutamisele, mis on täiesti mõeldav (A kihutab B, et annaks nõu C-le inimest tappa). Seepärast ei saa juriidiliselt kihuta-

jat olla, kui süüteo kordasaatmise motiiv oli olemas täidesaatjal enne.

Siin võiks olla tegemist ainult kihutamise katsega, mis ei moodusta aga karistatavat tegu, sest katse määrused (§ 49) ei laiene mõtteliselt kihutamise ja kaasaitamise katse peale. Kaasaitaja tegevus on puhtsoodustav, mis võib olla enne süüteo kordasaatmist kui ka pärast seda, viimasel korral on tingimata tarviline, et tegevus oli vähemalt enne süüteo kordasaatmist lubatud; see võib olla füüsilise tegevuse kaudu (füüsiline kaasaitaja), või nõuandmisega (intellektuaalne kaasaitaja).

§ 51 algus kõlab: „kui süüteo saatsid korda mitu isikut, kes selle kordasaatmiseks olid kokku leppinud või teadvalt üheskoos tegutsesid, siis loetakse süüteo osalisteks“ jne. Siit võib teha rea tähtsaid järeldusi. Kõigepealt on võimalik seaduse järele osavõtt ainult tahtlikult kordasaadetud süütegudes. Osavõtu eelduseks on kokkulepe osaliste vahel teatavat süütegu korda saata või vähemalt on nõuetav koostegutsemise teadvus, ilma selle sisemise tunnusetu puudub osavõtt ning niisugusel juhul võib tegemist olla ainult mitme isiku poolt korda saadetud mitme juhuslikult kokku sattunud süüteoga, mitte aga mitme isiku poolt kordasaadetud ühe süüteoga. Edasi on seadus karistatava osavõtu eelduseks üles seadnud tähelepanuväärt asjaolu, karistatavaks osavõtuks on tarviline, et süütegu oleks korda saadetud olgu süüteo täidesaatmise või katse näol, sest süüteo mõiste haarab need mõlemad. Selles väljendub kihutaja ja kaasaitaja karistatavuse rippuvus täidesaatjast (aktsessoorsus), mis on omalt iseloomult esimestest mitteolenev ning seepärast väga sarnane mõnes süüteo koosseisus üles võetud objektiivse karistatavuse tingimusele (vaata selle mõiste katse juures, ptk. VI).

Täidesaatja on see, kes on süüteo individualiseerijaks, tema teost oleneb teiste osaliste karistatavus ning selle suurus. Täielik ja sirgjooneline rippuvus põhjustaks aga ülekohtuseid karistusi, selle järele tuleks võõrast, kes kaasaitajaks teisele isikule viimase isa tapmises, karistada § 421 järele sama karistusega kui poega. Niisuguste ebaõiglaste karistamiste kõrvaldamiseks piirab seadus rippuvust, määrates, et „erilised isiklikud vahekorrad ja tingimused, mis määravad, suurendavad või vähendavad mõne süüteoosalise karistatavuse, ei mõjuta teiste osaliste

vastutust" (§ 51). Niisuguste tingimuste ja vahekordade all tuleb mõista, näiteks, sugulust tapmise juures, riigiteenistust teenistusliikude süütegude juures, hooldamist suguühenduses võimu all oleva isikuga (§ 486) ja palju teisi ning need mõjutavad ainult selle karistatavust, kelle juures need on.

Vastandiks nendele on n. n. asjalised tingimused, millest seadus ei kõnele. Nende iseloomustavaks asjaoluks on, et nad mõjutavad kõikide karistatavuse. Siia kuuluvad, näiteks varanduse väärtus üle 1000 krooni varguse juures (§ 548), mispärast karistus tõuseb kõikide suhtes 6 aasta vangistuseni, röövimine lahtisel merel (§ 555 p. 2) jne. Muidugi mõjutavad viimased asjaolud kõikide karistatavust niivõrt, kuivõrt need osalistele teada olid.

Eeltoodud määrusel eriliste isiklikkude vahekordade ja tingimuste kohta on iseäranis suur tähtsus osavõtu võimaluste karistatavuse ulatavuse selgitamisel erisüütegude (delicta propria) juures, mille all mõistetakse neid süütegusid, mida ei või korda saata igauks, vaid ainult teatavad isikud. Väliselt on nende deliktide tunnuseks asjaolu, et süüteo koosseisus on kordasaatja subjekt ära tähendatud (E. Vabariigi kodanik, kaitseväelane, riigiteenija jne.); teised isikud ei saa niisuguste koosseisude järele üldse karistatavad olla. Kuid see ei tähenda, et erisüüteo osaline, kes koosseisu subjektile ei vasta, alati üldse karistamatuks jääks.

Vaadeldes erideliktide koosseisu, paistab, et ühed on niisugused, milles üldse puuduvad vastava sisulised üldsüüteo (mille kordasaatjaks võivad olla kõik isikud) koosseisud. Siin on süüteo korda saatmine selleks koosseisus tähendatud iseäralise isiku poolt niisugune „eriline isiklik vahekord ja tingimus“, mis selle isiku karistatavuse määrab, missugune asjaolu teiste karistatavust ei tohi mõjutada, järelikult ei saa teised isikud selles süüteos vastutajaks olla ei täidesaatjatena, kihutajatena ega kaasaitajatena, vaid jäävad „nulla poena sine lege“ põhimõtte alusel karistamatuks. Näide: võimalialdamises (§ 598) vastutab ainult riigiteenija, kuna kaasaitaja (nõuandmisega näiteks) eraisik karistamatuks jääb. Et osaliste karistamatuks jätmise kõikidel niisugustel juhtudel kriminaalpoliitiliselt otstarbekohane ei ole, siis on seadus pannud eriosas mõned nende tegudest karistuse alla iseära-

liste (mitte eri) süütegudena (delicta sui generis). Näiteks § 168.

Läti uue kriminaalseadustiku järele vastutavad osalised eeltoodud n. n. ehtsates (puhttüüpilistes) erideliktides harilikus korras osavõtu määruste järele (Saksa 1925. a. projekti eeskujul) klauseli põhjal, mille järele erilised isiklikud vahekorrad ja tingimused, mis karistatavust põhjendavad, ei kõrvalda teiste osaliste karistatavust, kelle juures need puuduvad, kuid viimaste karistus kuulub sunduslikule vähendamisele.

Teised erisüüteod on niisugused, mille koosseisudele vastavad samalaadilised üldsüüteo koosseisud, nende n. n. mitteehtsate (segatüüpiliste) erideliktide korda saatmine koosseisus tähendatud isiku poolt moodustab sisuliselt süüd suurendava asjaolu, mispärast teo täidesaatja, kui subjekt vastab koosseisu subjektile, vastab selle koosseisu järele, kuna teised osalised, kes subjekti erinõuetele ei vasta, on karistatavad vastava sisuliste üldsüüteo koosseisude järele. Näide: teenistuse alal kätteusaldatud riigivaranduse omastamise korral vastutab riigiteenija § 545 järele, kihutaja eraisik § 540 järele, s. o. kihutamises vastava üldsüüteo kordasaatmisel.

Seaduse järele langevad kõik osalised raskes kuriteos ja kangeas selle karistuse alla, mis on määratud süüteo eest, mille osalisteks nad olid, selle juures ei ole vahet tehtud osaliste karistuste määrades, ainult kaasaitaja karistust kergendatakse § 53 alusel, kui tema teol puudus oluline tähtsus. Üleastumise osalistest karistatakse ainult täidesaatjat, teised osalised langevad karistuse alla ainult sead. eriti ettenähtud juhtudel (§ 51). Teatud tingimustel võib osaline karistusest vabaneda ja nimelt, kui tema loobus süüteost osa võtmast ja õigel ajal võttis tarvitusele kõik temast olenevad abinõud süüteo kõrvaldamiseks (§ 51). Seadus ei ütle, kas see määrus on maksev kõikide osaliste kohta. Igatahes on kindel selle maksvus kaasaitaja ja kihutaja kohta, kes karistusest pääsevad ka siis, kui süüteo (olgu täidesaatmise või katse näol) ära hoidmine nurjus; tähtis on vaid, et loobumine oli õigeaegne, s. o. ajal, millal süüteo kõrvaldamiseks veel võimalusi oli ja, et loobuja kõik temast rippuvad abinõud süüteo kõrvaldamiseks tarvitusele võttis. Loobumine on siin karistatavust kõrvaldav asjaolu (vaata selle mõiste peatükk XII), süütegu ei saa olematuks teha, kuid seadus

andestab selle kriminaalpoliitilistel motiividel.

Ühe osalise loobumine ei mõjuta teiste vastutust. Keerulisem on täidesaatja tagasi astumine. Tekib küsimus, kas tähendab tema loobumine ainult tema karistatavuse kõrvaldamist või kõrvaldab ka teiste osaliste karistatavuse.

Paistab õigem olevat viimane oletus, sest kihutaja ja kaasaitaja karistatavuse eeltingimuseks on kordasaadetud süütegu, olguigi katse näol.

Kui aga täidesaatja oma tegevusega koosseisu piiridesse ulatub, s. tähendab on „alganud täidesaatmisega“, kuid enne koosseisu teostamist teost loobus, või ka pärast, kuid tagajärjed kõrvaldas, siis ei ole üldse seaduse mõttekohaselt süütegu korda saadetud, ka mitte katset, sest § 49 järele on katse oluliseks tunnuseks, et süütegu jäi teostamata kordasaatja tahtest

rippumatuil asjaoludel. Täidesaatja loobumine ei ole meie seadustiku seisukohalt järelikult mitte karistatavust kõrvaldav asjaolu, vaid samasugune süüd kõrvaldav asjaolu kui hädakaitse, seaduslik kohustus jne. Kui ei ole süütegu, siis ei või olla ka juriidilist osavõttu, järelikult süütegu kaasaitajate ja kihutajate juures, resp. täidesaatja loobumine vabastab ka teised osalised süüteost.

Seadus loeb karistatavaks eriti seaduses äratähendatud juhtudel ka kokkuleppe rasket kuritegu või kuritegu korda saata, samuti mitmest raskest kuriteost või kuriteost osavõtmiseks ühinenud salgast, kui kokkuleppeosaline süüteost ise osa ei võtnud, kuid siiski kokkuleppest ei olnud loobunud (§§ 52). Näiteks: §§ 76, 268, 401, 529. Suuremalt osalt on antud salgale karistatavust suurendav tähendus (§ 421 p. 4, 555, 556 jne.). (Järgneb.)

Autodest.

A. Dadašev.

Viimase aja sündmuste kroonika märgib terve rea autoõnnetusi. See tekitab tarviduse vaadata läbi need abinõude tarvituselevõtmised, mida käsitatakse meil, ühest küljest säärase nähtuste ärahoidmiseks ja teisest küljest neist tekkivate tagajärgede korraldamiseks.

Õnnetuste ennetamise suhtes omavad esmajärgulise tähtsuse muidugi administratiivabinõud. Administratiivabinõud (sundmäärused, mis reguleerivad liikumist, mis kirjutavad ette üht või teist masina juhtimises jne.) oma paenduvuse poolest kergesti kohalduvad aja nõuetele; seaduseandlikud abinõud, selle keerulisuse tõttu, mis seotud nende väljatöötamisega, jäävad tunduvalt maha nõuetest, mida esitab neile elu.

Meil maksev, nii kriminaal- kui ka tsiviilõigus ei sisalda hoopiski erilisi määrusi, mis puudutaksid juhtumeid, mis seotud auto-liikumisega, seepärast praktika on sunnitud viima kõik sarnased juhtumid üldiste määruste alla, mis on töötatud välja enamuses juba siis, kui auto-liikumist polnud olemas. Meil voormehe vastutus, olgu ta kriminaalne või tsiviilne, millegagi ei erine samasugusest autojuhi vastutusest, kuna aga on täiesti ilmne, et mehaanilised liikumisabinõud oma iseäraliste

omaduste tõttu nõuavad palju ja erilisi abinõusid nende mitte õigusepärastele tagajärgedele vastuseismiseks. Erimääruste puudumine kriminaalõiguses autode kohta ei anna tunda end nõnda teravasti kui tsiviilõiguses.

Kriminaalõiguses autojuhtide üleastumised viiakse erandita kas nende kohta käivate sundmääruste mitte täitmise alla, või ettevaatamatu sõidu alla, mis mõnikord keerustub kellelegi surma ehk terviserikke tekitamisega. Voormehe ametialane ettevaatamatus oma iseloomult, oma sisulisest küljest, ei erine millegagi samasugusest autojuhi ettevaatamatusest. Vahe nende vahel on vaid välises küljes, selles kõrgendatud kardetavuses kõrvalistele isikutele, mida ähvardab autojuhi ettevaatamatu tegevus, võrreldes voormehe ettevaatamatuse läbi tekkiva kardetavusega. Ettevaatamatuse seda külge meie kriminaalseadused paljudel juhtudel arvestavad. Oma üldist suhet ettevaatamatusega, kui süü erilligiga, mitte muutes, nad kõrgendavad tema karistusemäära, arvestades tema erilist kardetavust. Nii, näiteks, lõhkeainetega ettevaatamatut ümberkäimist karistatakse kestvama arestiga kui ettevaatamatut sõitu jne. Sääraseid paralleele võiks tõmmata palju.

Oleks seepärast väga järjekindel, eralda-
da ka ettevaatamatut sõitmist autoga, kui
eri üleastumist kõrgendatud karistumää-
raga. Samal määral ja samal põhjendil
peaks teenima kriminaalseadusandluse tä-
helepanu ka autosid juhtivate isikute alko-
holi tarvitamine, mis iseäranis annab end
tunda viimasel ajal. Ma arvan, et siin ei
tohi jätta tähele panemata, et joojate au-
tojuht ei pea vastutama mitte ainult selle
eest, nagu kõik teised, et oma joojate
olekuga ähvardab rahu, hääd korda ja jul-
geolekut, vaid ka veel selle eest, et oma
elukutse iseäralisuste tõttu tema joojate
olek osutub alati ja iseäranis kardetavaks
lähedalolijatele. Tuleb märkida ka seda,
et meil maksvad kriminaalseadused ei an-
na kohtuasutistele õigust võtta ära isikutelt,
kes süüdi ettevaatamatus sõidus au-
toga, juhtimise luba. Muide selles suhtes
kriminaalseaduse tühik on täidetud juba
28. märtsi 1929. a. (RT 30 — 1929, nr.
218) seadusega, mis annab administratiiv-
asutistele õiguse võtta ära isikutelt, kes ei
suuda juhtida autot, neile varem väljaan-
tud tunnistused. Kuivõrt säärane seadus
vastab õiguse praegusaegsetele põhimõte-
tele on teine küsimus, kuid tema vaate
kainus ja tema sihitaotlemise otstarbeko-
hasus on kahtlematud.

Säärased abinõud, samuti kui ka puht
poliitilised, pakkudes endas enam või
vähem õnnestunud püüdeid õnnetuste
ärahoimiseks, ei rahulda siiski su-
gugi nende isikute huve, kes langevad õn-
netuse ohvriks, hoolimata nendest abinõu-
dest. Need huvid seovad endid harilikult
nende kahjude tasumisega, mida tekitab
auto-liikumine ja seepärast nende rahul-
damine kandub juba tsiviilõiguse valda.

Siin aga, püüdes teha parandusi maks-
vas õiguses, et ta kannatada saanute hu-
videle enam vastaks, me põrkame kokku
tõsise keerulisusega, sest need parandu-
sed ähvardavad puudutada mitte juba õi-
guse erinevusi, vaid tema üldisi aluseid.

Kahjutasu praeguses õiguses põhineb,
nagu teada, järgmistel põhimõtetel: 1)
juhuliku kahju kannab see, keda see ta-
bas 2) mittejuhuliku kahju, vaid kellegi
süü läbi tekkiva, tasub süüdlane. Kui ko-
haldame need põhimõtted kahjuga, mis on
tekitatud auto-liikumise läbi, siis isikute
huvid, kes kannatavad selle kahju all, suu-
remas osas juhtudest osutuvad mitte rahul-
datuiks, sest kui tehaksegi kindlaks kel-
legi süü, siis küll kõigepealt autojuhi, kelle
süüdimõistmine kahjude tasumises vähe

aitab asja ennast (faktiliselt saada temalt
nõuetavat peaaegu kunagi ei õnnestu);
auto omanik aga on vastutav sel juhul,
kui tõestatakse, et ta usaldas masina juh-
timise isiku kätte, kes ei ole võimeline sel-
leks, mida peaaegu kunagi ette ei tule, sest
sarnane võime tõendatakse ametliku tun-
nistusega, mis on igal autojuhil.

Niisiis üldise reegli näol kahju, mis teh-
tud kahjusajaale, jääb rahuldamata, või
rahuldamata faktilise võimatuse, või sel-
leks õiguslikkude aluste puudumise tõttu:
ettenägemata piduri rike, ettenägemata
takistus teel ja teised juhtumid, millede
rasked tagajärjed, nagu öeldud, peavad
langema kahjukannatajale.

Õigus, püüdes mitte maha jääda elust,
ei võinud mitte reageerida sellele. Üldtä-
hendatud põhimõttesse — juhuliku kah-
ju kannab see, keda see tabas, viidi olu-
line korrektiiv. Tunnustati, et seal, kus
hädahoht luuakse mõnesuguse tegevuse
iseloomu enda läbi, juhulikkuse mõiste
peab olema kitsam üldtunnustatust. Näi-
teks masina rikkumist mõnesuguses vab-
rikus, isegi sel juhul, kui ta ei tekkinud
kellegi hoolimatusest või ettevaatamatu-
sest, ikkagi ei või lugeda mingiks ettenä-
gematuks, puht juhuliseks. Üldine toot-
misevahendite hulk sarnastes ettevõtetes
varjab endas alati hädahohtu, ja seepärast
isik, kes ekspluateerib neid ettevõtteid, ei
või teada ette, et tema tegevus kutsub
esile tingimata rea õnnetuid juhtumeid.
Seepärast oleks täiesti õiglane üksikud
nendest juhtudest siduda selle üldise riski-
giga, mille võtab enda peale ettevõtja,
just kui tema üldise ettevaatamatusena,
mis ilmneb juba üldkardetavate vahen-
dite ekspluatatsioonil.

Sääraselt asudes küsimuse juure, saab
üldtähendatud põhimõtte veidi teise tä-
henduse. Vastutus kahju eest tekib juba
mitte tema põhjustamise süüist teatud üks-
sikul juhul, vaid ettevõtja üldisest riskist.
Praktiliselt see viib selleni, esiteks, et
praegu näidatud asjaoludel süü põhjusta-
mise fakt ise, kui aga on olemas põhjuslik
side tema ja ettevõtja tegevuse vahel, osu-
tub küllaldaseks aluseks viimase peale
materiale kahju tasumise kohustise pa-
nemiseks, ja teiseks, et kannatada saanu
vabastatakse ettevõtja süü, kui katastroo-
fi lähema põhjuse, tõestamise kohustisest.
Seda süüd eeldatakse ja seni kui kostja ei
tõesta, et õnnetus kutsuti esile nõudja
enese kogeva või ilmselt ettevaata-
matu tegevuse läbi, temal, kostjal, seisab

kahjude tasumise kohustis. Sealjuures, on iseenesest arusaadav, et häda, mis on tekkinud looduslikkude jõudude läbi, või mõnesugustel teistel põhjustel, kuid mis on väljaspool ettevõtte üldist tegevuse süsteemi, samuti peab vabastama kostja tema vastu pööratud nõudmisest.

See põhimõte leidis juba kohaldamist meil maksvas õiguses. Raudteede, vabrikute ja tehaste vastutuse suhtes on olemas vastavad erimäärused. Laiendada neid määrusi seaduse tõlgitsemise teel autodele ei tohiks. Mitte seepärast, et see poleks soovitav oma olemuselt, vaid lihtsalt juriidilise kirjaoskuse nõuetelt, mille pärast iga tõlgitsemine, laiendamine ja kohaldamine peavad omama oma piirid.

Jääb üle teine tee — iseseisva seaduse väljaandmine, mis vastaks minu poolt väljendatud põhimõtetele. Käesoleva sajangu esimesel veerandil on tehtud seda paljudes Lääne-Euroopa riikides (Taanis, Norras, Rootsis, Austrias ja Saksamaal). Meie seadusandlus ei ole jäänud võõraks samale püüdele. Nii, 1923. aastal (RT nr. 43 — 1923. a. sead. nr. 54) meil anti välja seadus, millega ülaltähendatud reeglid vabrikute ja tehaste kohta osalt laiendati ka autodele. See seadus kaitseb ainult nende isikute huve, kes teenivad auto ettevõttes ja sedagi mitte igas, vaid enam-vähem suuremas ettevõttes ja mis liikumise korrapärasuse tõttu läheneb tänavraudteele; kahju tasumine, mis on tekitatud teistele isikutele, selles seaduses pole nähtud ette.

Lääne-Euroopa seadusandlus läks selles suunas tunduvalt kaugemale. Nii Austria 9. augusti 1908. a. seadus põhiolmuselt, missugune sai eeskujuks peaaegu kõi-

gile teistele lääne riikidele: „kui auto kasutamisel saab keegi vigastatud ehk surma, ehk kellelegi põhjustatakse materiaalselt kahju, siis juht ja omanik on kohustatud tasuma põhjustatud kahju“. Siin järelikult kahju tasumise kohustus ei teki mitte süü olemasolu pärast, millest, nagu näeme, ei räägita midagi, vaid lihtsalt säärase kahju tekitamise fakti enda pärast.

Tuleb tähendada, et säärase abinõude tarvitusele võtmine, rahuldades kannatada saanu huve, samal ajal osutub ka väga otstarbekohaseks õnnetute juhtumite ärahoidmise abinõuks, sest et autoomanik, teades teda ähvardavast vastutusest, hoopis suurema, kui nüüd, energiaga otsib abinõusid katastroofide ärahoidmiseks. Säärase ülaltsiteeritud Austria seadusele sarnleva seaduse olemasolu võiks tekitada raskust neil juhtudel, kui õnnetus tekib kahe ehk enam autode kokkupõrkel või auto kokkupõrkel tänavraudtee vaguniga, s. o. kui mõlemad pooled on samaaegselt kahjukannatajad ja kostjad tähendatud seaduse mõttes. Säärastel juhtumitel see seadus ei leia nähtavasti kohaldamist ja vastutus kahjude eest tehakse kindlaks juba mitte nende põhjustamise põhimõttel, vaid praegu maksval süü põhimõttel.

Lõpuks on huvitav tähendada, et läänes on tõstetud üles autojuhtide kollektiivse vastutuse küsimus, nende vastastikune üksteise eest vastutamine, mis astub jõusse siis, kui õnnetuse süüdlane jääb kindlaks tegemata. Säärased juhtumid pole haruldasi: näiteks, Saksa statistika järgi 2250 õnnetuse juhule langes 381 autojuhtide õnnestunud põgenemist ja 81 põgenemise katset. Kuna aga Saksa politsei hoolsus on maailma kuulsaid!

Politsei tegevusest maanteede järelevalve alal.

Uue maanteede seaduse (RT 48 — 1928) lugemisel puutub politseiametnikule silma üllatav asjaolu, nagu oleks politsei teede üle järelevalvest üldse vabastatud, sest seaduse viimane § lausub: käesoleva seaduse maksamahakikamisega kaotavad maksvuse kõik seni maksvusel olevad seadused, mis käivad maanteede ehitamise, parandamise ja korrashoiu ning järelevalve kohta. Kuna ka seaduses eneses puudub §, mis teede üle järele-

valve teostamise politsei peale paneks, jääkski sarnane arvamine, kui mitte riigikogu omavalitsuse komisjon omalt poolt seaduse eelnõust §, millega neid õigusi politseile taheti anda, kustutamise kohta poleks märkust teinud seletuskirjas, mis selgitab ses suhtes teede seaduse § 89 mõistet. Kuigi politseile teede järelevalve alal endised õigused jäävad, võimaldab seaduse § 89 mõiste lahkarvamisi.

Käesolevaga ei taha ma teedeseadust üldiselt arvustada, vaid tahan selgitada lähemalt mõningaid ülesandeid, mis see seadus välispolitsei ametnikkude ja nimelt maakonstaablite peale paneb.

Võttes esiteks § 54, kus öeldud: „tee ja selle päraldiste rikkumine on keelatud“, leiame, et see paneb maakonstaablitele suure ja tüütu kohustuse. Nimelt peab politseiametnik valvama, et keegi milgil viisil avalikke teid isiklikult ei rikuks kas teeservade või kraavide sisseküündmisega põldude vahel, teeservadele suurte kivide veeretamisega põldudelt, et kariloomi (ka sigu) ei karjatataks teedel ja kraavides, ega kõietataks hobuseid (viimased nähtused on sagedased), mille järeldusel rikutakse teeservad ja tallatakse kraavid kinni. Kui aga politseiametnik tahab võtta vastutusele karja omaniku karja teel karjatamise eest, tuleb tal enne teha kindlaks, kas kari on teed või selle päraldist rikkunud, sest teede seaduse § 54 keelab ainult teede ja nende päraldiste rikkumise, kuna karja karjatamise keeldu seaduses leida ei ole. Paljuis kohtes on teekraavid ja nõlvad täiesti rohustunud, nii et kariloomad kraavidele ja nõlvadele mingit viga ei tee ja neil teedel karjatamine poleks keelatud. Kui panna keelu alla kariloomade teedele laskmine üldse, kuidas tuleks aga siis vaadata juhtudele, kui kariloomi aetakse karjamaale või põllule karjatee puudumisel, klassiteed mööda ja seejuures loomad jooksevad kraavidesse ja rikuvad neid? Kuidas saaks siis need talupidajad, kes klassiteed ka karjateena tarvitavad, omi kariloomi ajada karjamaadele? Tekib küsimus, kas saab teede seaduse põhjal kariloomade (ka üksikute loomade) teede kraavides ja rohustunud servadel karjatamist keelata, kui sellega ei rikota teid ehk kraave? Mõned prefektid on alluvatele ametnikkudele ettekirjutuse teinud teedel igasugu karjatamise keelamiseks ja keelust üleastujate vastutusele võtmiseks. Lähtudes seisukohast, et karjade teedel karjatamine ikkagi teedele kahjulik on ja esile võib kutsuda õnnetusi jõuvankritega ning

takistada üldist liikumist, tuleks politseil sellele reageerida ikkagi keeluga.

Veel tahaksin puudutada küsimust, kui võrt välispolitseiametnik võib end seada avalikkude teede, mis ei kuulu teedeseaduses ettenähtud liiki, sulgemisse või uuesti avamise. Teedeseaduse §§ 6 ja 50 näevad ette, et avalikke teid ei tohi maaomanik, kelle maad sarnane tee läbib, sulgeda ega kitsendada vastava maavalitsuse loata, vaatamata sellele, kas nad märgitud või mitte kinnistusraamatutes ja nende juure kuuluvates dokumentides või kaartides. Teedeseadus jaotab teid peale klassiteede veel avalikkudeks ja erateedeks. Nagu nähtub teedeseaduse § 65-st, oleneb erateede avamine ja sulgemine maaomanikkudest ja teede tarvitajatest, kuna eeltähendatud avalikud teed üldise korra alla kuuluvad. Tekib küsimus, kuidas määrata tee liiki sarnase tee kohta, mis võib olla on küll erateena kümneid aastaid tagasi avatud, kuid on jäänud üldiseks tarvitamiseks teatud osale maapidajaist (nagu heinamaadele käigu teed j. t.). Kui niisugune tee on suletud maa omaniku poolt, kas on siis pol. ametnikul õigus seda avada? Veel on iseliiki teid, milliseid seadus ei maini ja need on endistel mõisamaadel, mis olid mõisa oma tarvitamiseks avatud, kuna neid ka ümbruskonna elanikud tarvitama hakkasid. Kuna nüüd on mõisad tükeldataud ja jagatud välja, on suletud asunikkude poolt ka teed, mis kaartides märkimata. Ka nende teede pärast peab võrdutakse sageli kohaliku pol. ametniku poole ja nõutakse talt asja lahendamist. Kuidas igal juhul ametnik asja lahendada saab, oleneb ära asjaoludest, kuidas ja millal tee avatud, mis liiki ta kuulub ning kuna ja kelle poolt ta suletud. Kui küsimuse selgitamine raske ehk asjaolud segased, tuleb asi jätta kohtu lahendada.

Sageli on olnud pikki kohtuprotsesse era ja avalikkude teede sulgemise pärast, seepärast peab pol. ametnik olema ettevaatlik selliste küsimuste lahendamisel, sest eksijuhul on ta vastutav.

Politseinik.

Reisijatest ja varastest.

Meie elame ajajärgus, kus igaüks peab spetsialiseeruma, kes tahab midagi saavutada, kes tahab harilikust töötajast veidigi kaugemale jõuda. Veel enam, varsti jõuab kahtlemata aeg, kus iga töötaja peab olema spetsialist mõnel alal; meieaja tehnika, töö- ja elutingimused, teaduse arenemine ei luba enam kellelgi olla kõikteadjaks inimeseks. Oigusteadlane administratiiv-alal ei suuda enam tühtlasi ka olla eriteadlaseks, näiteks, tsiviil-alal, naiste haiguste eriarst ei saa kuidagi ka olla kas või hea silmaarst jne. jne.

Seda nähtust, mis meile näitab igapäevane elu harilikkude tööinimeste suhtes, võime tähele panna ka kurjategijate peres. Ka kurjategijad peavad eluga koos sammuma, kui nad tahavad „teenida oma igapäevast leiba“, neil tuleb mõnikord võib olla isegi elust ette rutata, et teha suuri otsi. Kui meie praegusel ajal kõneleme, näiteks, varastest, siis peab tähendama, et see päris täpne ei ole. Eriti suurlinnades pole varast kui sarnast enam olemas, vaid on tegutemas murdvargad, taskuvargad, võõrastemajade, kaupluste, autode, jalgrataste, kalliskivide, nahkasjade jne. vargad. Kurjategijad ise teevad täpset vahet enda vahel: kalliskivide varas loeb ennast alati paremaks ja „soliidsemaks“ taskuvargast. Kes kurjategijatest on kord sattunud mõnele erialale, jääb sellele harilikult ka truuks. See on arusaadav. Võtted igal alal on isesugused, töötõingimused samuti, kodanikkude kaitseabinõud ühe või teise kuriteo toimepanemise vastu erinevad ka üksteisest, — nii et kurjategijal muud üle ei jää kui spetsialiseeruda. Kõne on muidugi ainult parandamatu retsidivistidest.

Nende kurjategijate liiki, kes katuvad enda elu teha võimalikult mugavaks, sealjuures vähe riskeerides ja vähe „tööd“ tehes, kuuluvad kahtlemata esimeses järjekorras kõik need vargad, kes endale ohvriks valivad reisijaid. Siia kuuluvad taskuvargad, raudtee-jaamade, võõrastemajade, raudtee-rongide jne. vargad. H. O. Rietschel tähendab õieti, et kõik sarnased kurjategijad katuvad oma elu juba seeläbi kergemaks teha, et nad päeval töötavad, nad ei armasta öötööd, mis segab nende rahu ja tahtmist

elu maitsta ja segab ka harilikkude kodanikkude öörahu. Nad on võrdlemisi laisad ka kuritegude toimepanemisel, neid ei saa, näiteks, kuidagi võrrelda murdvargastega, kes rahakappe muugivad. Nad ei armasta füüsilist tööd, nad katuvad ainult n. ütelda möödamindes varastada, et saada raha aja lõbusaks viitmiseks. Vargus on neile kurjategijatele muutunud samasuguseks möödapäasematuks tarviduseks kui harilikule inimesele, näiteks, hammaste puhastamine ja vannis käimine, või kui mõne rikka isa pojale raha nurumine vanematelt. Seda laiskust peavad need vargad aga siiski millegagi asetama, ja meie näeme ka, et loeteldud kurjategijate iseloomu ja tegevuse peajooneks on piiritu häbematus.

Nii mõnigi reisija, kes oma puhkuse ajal sõitis teise linna või teise riiki, pidi juba kannatama selle häbematususe ja ka kurjategijate leidlikkuse all. Igal aastal kordub hulk juhtumeid, kus reisijatel varastatakse juba vaksalis või rongis kõik raha ühes rahataskuga, nii et reisija peab õnnelik olema, kui tal veel jätkub raha kas telegrammi saatmiseks koju või tagasisõidu pileti ostmiseks. Muidugi on siin palju süüdi inimesed ise, kes jätvad kõrvale kõige lihtsamad ettevaatuse abinõud.

Tihti algab kurbmäng juba rongi ärasõiduga kodulinnast. Samas vagunikupees, kus istub naiivne reisija, on istet võtnud ka hea ja soliidses välimusega härra. Varsti algab reisijate vahel jutt, kus võõras ennast tutvustab mingi kindraldirektorina, suurtöösturina, pankurina jne. Nii välimus, kui ka jutuaamine, nähtavasti laialdased teadmised, oskus kõigist kõnelda ja huvitavalt seletada köidavad reisija ja ta puistab varsti härrale oma südametühjaks, eriti kui ta reisib esimest korda elus ja omas suures reisurõõmus ei tea ega suuda enam olla ettevaatlik. Seletatakse võõrale tihti ka koduseid asju: kus asub korter, kes korterisse on jäänud, kas ja kus on väärtasjad, raha jne. Muidugi oskab tundmatu hankida temale vajaminevaid teateid väga osavasti ja täielikult, nii et jutuaaja reisija isegi ei märka, mis ta kõik kõneleb. Kui tarvilised teated saadud, siis on selge, kas maksab reisija korteri sisse murda, kui on selge, mis kombes on kor-

terisse jäänul või jäävatel, siis hakkub peatselt ka „kindraldirektor“, sest tema aeg on raha, sõna tõsisel mõttes. Reisija aga saab esimesse peatuskohta jõudmisel kodulinnast telegrammi, et ta korter on murdvaraste poolt tühjaks tehtud. Mõni reisija imetleb veel varaste osavuse üle, kes teadsid, et tema on oma raha peitnud ahju ja väärtasjad seina vahele!

Peab olema ettevaatlik igal sammul. Nii huvitav kui ka ei ole võõraste inimeste tundmaõppimine reisul, nii hädaohtlik on see ühtlasi ka. Seda näitab järgmine tõesti sündinud lugu. Mõne aasta eest tutvus üks jõukas perekond kuskil suvituskohas ühe väga elegantse ja pealtnäha õige haritud härraga, kellel pealegi näis olevat õige palju raha. Viibiti alatasa koos, supeldi koos, koos tehti väljasõite ja maitseti elu ja puhkust. Sellel härral oli oma auto, mis oli kaasa võetud suvituskohas. Perekonnal oli ka ilus täiskasvanud tütar, kellele silmnähtavalt meeldis võõras „peenikene“ härra, kes nähtavasti ka omaltpoolt oli armunud tütarlapsesse. Muu seas tehti ka mitu ülesvõtet väljasõitudest ja suplemistest. Vanemad lootsid, et rikkast ja kõigiti sümpaatlikust härrast saab väimees. Ülesvõttes saadeti muu seas ka laiali kõigile sõpradele, sugulastele ja tuttavatele ja lasti välja paista, et võõrast härrast saab arvatavasti peatselt sugulane. Kui suur oli aga perekonna imetus, kui kodulinnast varsti saabus telegramm, et peenikene ja kõigiti sümpaatlik härra on tõesti jõukas elumees, et ta aga oma sissetulekuid ammutab — lõbumajadest. Selgus, et mees oli ühe suure ja väga tulutoova lõbumaja omanik, kes tõesti võis, tänu oma suurtele sissetulekutele, raha pilduda paremale ja vasakule. Oli muidugi hea, et asi veel niimoodi lõppes ja et uus tuttav oli „al-nult“ lõbumaja pidaja ja mitte mõni juhusteotsija.

Väga hädaohtlikud on reisijatele raudteejaamade vargad, kes võivad nurga ajada oma tegevusega nii mõnegi inimese terve reisi. Neil on palju kogemusi ja terav silm. Kõigepealt seistakse jaama ees ja uuritakse, kes jaama sõidab. Kui keegi tuleb jaama juba omal autol ja kui tal on pakke kaasas palju, siis tähendab see vargale muidugi, et on loota saada paremat saaki. Just need vargad peavad olema eriti otsusevõimelised ja

kiiresti ning energiliselt tegutsema. Minnakse piletikassa juure. On harilikuks nähtuseks, et reisija seda kohvrit, kus temal kõige väärtuslikumad asjad, alati endaga kaasas kannab. Iseenesest on see arusaadav ja hea, kuid paljud inimesed ei ole järjekindlad. Piletikassa juures pannakse kohver maha, mõeldakse, võib olla, juba reisule ja neile lõbudele, mis seisavad ees — ja seda kasutab osav varas. Jaamade varas tuleb oma kohvriga, mis on suurem kui reisija oma ja millel puudub all põhi, ja paneb selle tähelepanematult reisija kohvri peale. Varga kohver on seestpoolt varustatud väga hea mehhanismiga, mis automaatselt haarab väiksema kohvri. Nüüd tõstab raudteejaamade varas oma kohvri üles ja kõnnib kõige suurema südamerahuga minema. Reisija hakkab otsima oma kohvrit ja ei suuda seda leida parima tahtmise juures. Asjata on muidugi hakata jaamas otsima kohvrit selle välimusega, nagu see oli reisija omal. Pealegi kaob varas otsekohe jaamast. Halb on veel see, et reisija harilikult ei pane tähele, kes seisab tema ümbruses, nii et politsei töö sarnastel juhtudel muutub peaaegu võimatuks. Ainsaks päästeteeks reisijale on siin see asjaolu, et politsei tunneb suuremalt osalt neid vargaid, kes töötavad jaamades, ja võib reisija teadaande puhul otsekohe läbiotsimisi toime panna ja uurimist alata teatud sihis.

Jaamade öoteruumides, piletikassade juures, eriti aga platvormidel töötavad ka paljud taskuvargad, kellede tegevust hõlbustab üheltpoolt reisijate suur kiirus ja osalt ka ärritus ja teiselt poolt rahva tung, reisijate suur arv. Taskuvaras töötab jaamades muidugi veidi teisiti kui mujal. Kõigepealt on ka temal reisija väljanägemine, spordimüts peas, tekk või mingi muu asi käe peal. Just see tekk, palitu jne. aitavad taskuvargust toime panna, nad kaitsevad kätt, mis ulatab võõra tasku kella, rahakoti jne. järgi, võõraste inimeste pilkude eest. Inimesed on pealegi veel sarnase iseloomuga, et nad otsivad igas halvasti rietatud isikus kurjategijat, kuna hästi rietatud isik neile näib alati olevat usaldusvääriline. Nii ei ärata siis ka harilikult mingisugust kahtlust hästi rietatud härra, pealtnäha kaasreisija, kuigi ta mõneks silmapilguks tuleb väga lähedale. Alles hiljem, kui märgatakse, et rahakott on

kadunud, tekib kahtlus hästirietatud kaasreisija ehtsusse ja aususse. Peab tähendama, et taskuvaraste tegevus raudteejaamades on siiski viimastel aastatel, vähemalt Kesk-Euroopas, kahanenud. Selle põhjuseks on osalt kahtlemata saksa kriminaalametniku Rouvelli tegevus, kes teadupärast koos töötas taskuvarastega. Kui ametniku tegevus paljastati ja ta vanglasse paigutati, tõusis üldine rahulolematuse torm, mis muidugi arusaadav. Kriminaalametnik mängis kaasa taskuvarastega ja aitas neil tegutseda vaksalites. Ta ei areteerinud neid tihti, ta andis neile võimaluse põgeneda jne. Asjast kirjutati pikemat aega igapäev ajalehtedes ja publik vihastas — ning õppis. Inimesi tutvustati taskuvaraste võtetega jaamades, juhiti nende tähelepanu kõikidele võimalustele ja hädaohututele ja selle tagajärjeks oli see, et reisijad muutusid tõesti hästi ettevaatlikuteks. Kuid tänu publiku ettevaatusele läks korda areteerida siin ja seal tegutsevaid taskuvargaid, mis läbi nad kadusid enam-vähem jaamadest. Jälle üks näide sellele, et publik peab ise kaasa aitama kuritegevuse vastu võitlemisel, ei saa ja ei tohi panna kõik lootused politseile, sest ega politsei ei jõua kõik näha ja kõik teha.

Jaamade varas ei avalda aga ükski piletikassade juures oma tegevust, ta tegutseb nagu taskuvaraski ka platvormidel. Reisijad ruttavad harilikult vagunitesse ja mahutavad sinna kõik oma asjad. Kui viimased kohal ja ilusti ära paigutatud, astub reisija rõõmsa südamega vagunist välja, et veel veidi kõndida platvormil, et vesta juttu saatjatega, või osta ajalehti, suitsu jne. Seda silmapilku kasutab jällegi varas, kes suure kiirusega võtab ühe kohalepaigutatud kohvritest ja sellega kaob, harilikult jällegi oma suure kohvri abil. On ette tulnud juhtumeid, kus sarnased vargad on varastanud inimese kraami, kes ise viibis paar sammu eemal või vaatas välja kuppe aknast.

Hoopis teistmoodi töötavad need vargad, kes reisijaga ühes sõidavad. Nende peaesmärgiks on saada võimalikult kallihinnalisi asju. Kõigepealt on nende „töökulud“ hoopis suuremad ja hädaoht sisse kulkuda on samuti suur. Need vargad reisivad muidugi alati esimeses või teises klassis, sest seal on rohkem lootusi saada rikkalikku saaki. Nad sõi-

davad edasi-tagasi neid liine mööda, mis viivad väljamaale või suurematesse kuurortidesse. Nad on terve eluaeg reisil — kui nad parajasti vanglas ei viibi. Harilik varguse toimepanemise käik on järgmine. Kupeesse astub viisakas härra, kes muidugi katsub peatselt hakata juttu ajama. Seejuures katsutakse tegutseda ainult sarnastes kupeedes, kus viibib ainult üks reisija. Varsti pakutakse kaasreisijale paberossi, mis on narkotiseeritud (morfiumiga, atropiiniga või hashishiga). Reisija unub pea kohe ja siis on vargal käed vabad tegutsemiseks. Sarnane võte pole mingi romaanide kirjutajate väljamõeldus, vaid teda tarvatakse tegelikult elus väga ja väga tihti. Just sel teel varastatakse igal aastal kõige enam reisijaid paljaks. Muidugi sünnib see pea ainult seal, kus on loota midagi saada, s. o. suurtel rahvusvahelistel raudteeliinidel. Kui reisija ei suitseta, siis katsutakse õnne maiusasadega, harilikult šokoladikompvekkidega. Eriti maisterahvad kukuvad sarnaste maiusasadega sisse. Huvitav on, et sarnasel viisil ei tegutse ainult meeskurjategijad, vaid ka naiskurjategijad: see viis vastab ka rohkem naiste iseloomule, pealegi on naistel, eriti kui nad on noored ja meeldivad, rohkem shansse edukalt tegutsemiseks. Kes tahab tagasi lükata suitsu või maiusasia, mida pakub kena naisterahvas? Prantsusmaal juhtus alles mõne kuu eest lugu, mille ohvriks langes noor jõukas reisija, kus tegelaseks figureeris naine. Ta andis noorele mehele suitsu, nii et viimane üles ärkas alles piirijaamas, kui teda äratasid tolliametnikud asjade läbivaatamiseks. On vist üleaarne juure lisada, et noorel mehel enam polnud tollida midagi.

Naisvargad reisivad tihti halastajaõie riietuses, et suuremat usaldust võita. Nende tegevus ei seisa aga kaugeltki ainult puhtvarguses, neil on tihti veel hoopis teistsugused eesmärgid ja kavad. Nende ülesanne seisab tihti luuramises ja teadete hankimises reisijate üle. Nad peavad selgitama, kuhu üks või teine isik sõidab, kellega ta sõidab, missuguses võõrastemajas ta asub ja — peasi — kas tal on kaasas palju ehteasju. Kalliskivide vargad Lääne-Euroopas on endile sisse seadnud erillise teadetebüroo, kust antakse välja teateid ühe või teise tuntud jõuka isiku kohta, kust saab ka teada, kus võiks toimetada murdvargust,

võõrastemajade vargust jne. kalliskivide saamiseks. Kui sarnasel nais-kurjategijal on korda läinud kindlaks teha, et teatud reisijal on kaasas hulk ehteasju, siis tuleb hakkata selgitama selle reisija elukombeid: millal ta viibib võõrastemajas, kellega ta käib läbi, kus tema käib jne. Raskeim osa tööst seisab muidugi küsimuse selgitamises, kus hoitakse alal kalliskivid. Kui tarvisminevad teated on saadud, antakse need edasi büroole. Sarnase luuraja vastu muidugi kunagi kahtlust ei tunta, sest ta pole otsekohene kurjategija, politseil tema kohta andmeid ei ole (luurajateks tarvitatakse ainult naisi, kes pole kunagi kuskil konfliktis sattunud politseiga), ta on lõbus ja hästi kasvatatud daam, riietub elegantselt ja näeb meeldiv ja sümpaatlik välja.

Kui teated on edasi antud, astub tegevusse juba kõige kardetavam varastest, kes endale ohvriks valib reisijaid: võõrastemajade varas. Ka tema on hästi kasvatatud, räägib mitu keelt, tantsib ja flirdib hästi, mängib hästi golfi ja tennist jne. Siis aga, kui kedagi pole võõrastemaja vastavas numbris, tegutseb ta kiiresti ja põhjalikult. Neil varastel on kasutada eriline võti, mida nimetatakse koistitiiks ja mille abil saab teha lahti ka keerulisemaid lukke. Selle võtme leidja on kurikuulus Neumann, kavalamaid ja osavamaid võõrastemajade vargaid. Võtme välimus on võrdlemisi lihtne, ta tarvitamine aga juba raskem ja temaga oskab ümber käia õieti ainult spetsialist.

Paljud võõrastemajade vargad töötavad ka täitsa omaette. See on kõigepealt rohkem tulutoov ja vähem kardetav. Niisugune varas võtab endale numbriga suvituskoha parimas võõrastemajas ja hakkab siis tähelepanelikult reisijaid uurima. See pole suures võõrastemajas lõpuks kuigi raske. Ooteruumis loetakse lehte, seejuures aga pannakse teravalt tähele, kes tuleb võõrastemajja ja kes sealt lahkub. Tahvlid näitavad, kes üldse asub võõrastemajas, mistõttu ohvri valik ka ei tee suuri raskusi. Kui on jõutud selgusele, keda ta-

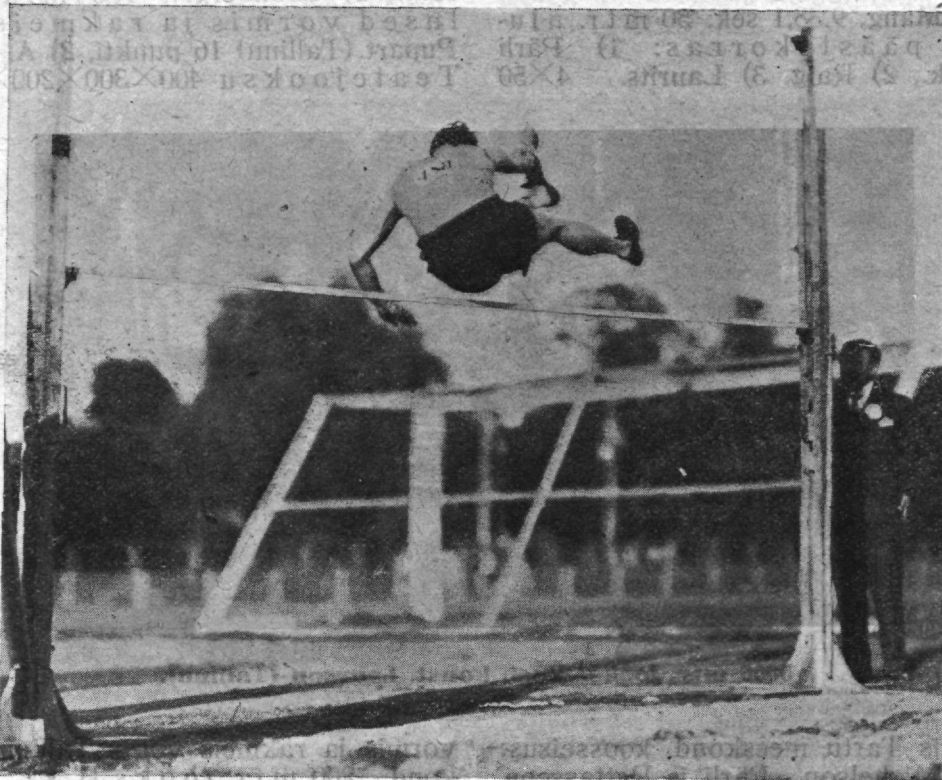
hetakse paljaks teha, siis katsutakse saada tuba ohvri läheduses. Vahepeal on muidugi selgunud, kas ohver elab üksinda või mitte, kellega ta elab, kuidas ta saadab mööda oma aja, millal ta harilikult lahkub võõrastemajast ja millal ta jälle tuleb tagasi jne. Kui võõrastemaja teenijad oma tubade puhastamise ja koristamise töö lõpetavad, algab varas oma tööga. Võtmete abil avatakse kiiresti kohvrid ja kastid,apid ja ukсед. Varas teab hästi, et paljud reisijad peidavad oma väärtasjad seinte vahele, madratsite alla jne. Kui nad kohvrites ja lauasahtlites midagi ei leia, siis ei heiduta see neid veel põrmugi. Seepärast on alati ja ikka hea anda oma väärtasjad hoiule võõrastemajale. Kuidas aga pääseb varas oma saagiga võõrastemajast? Tal on muidugi alati kaasas teine kohver, sinna paigutatakse kõik varastatud asjad ja sellega reisitakse minema. Tihtipeale katsuvad sarnased kurjategijad ka astuda võõrastemaja teenistusse. Nii mitmelgi korral on see ka õnnestunud, eriti nais-varastel, mispärast politsei esimene ülesanne on niisuguse varguse avalikkustuleku puhul uurida ka teenijate elulugu. Nais-kurjategijad võõrastemajades, kui nad on sattunud võõrastemaja teenistusse, ei varasta harilikult ise, vaid jätavad selle töö oma mees-kolleegidele ja annavad neile ainult tarvisminevaid näpunäiteid, mis seda kergem, et nad on toatüdrukud ja võõvad uurida teatud numbriga elanikkude asju nii palju kui süda vähegi soovib.

Lõpuks võiks paari sõnaga veel mainida üht kurjategijate liiki, kes tegutseb mitte ainult võõrastemajades, kuid väga tihti ka seal. Need on murdvargad, kes ronides seinu mööda tubadesse, ära viivad, mis kätte juhtub. Mõni aeg tagasi sattus niisugune murdvaras võõrastemaja tuppa, kui selle elanik parajasti habet ajas. Reisija osutus heaks poksi jaoks ja andis murdvargale, kui viimane tahtis parajasti akna kaudu tuppa tungida, kõva hoobi löua alla, nii et kurjategija kukkus alla tänavale ja sinna ka lamama jäi. Muidugi ei ole iga reisija poksi jaoks, kuid ettevaatust on alati vaja. P.

Kolmandad üleriiklikud politsei esivõistlused laskmises, kergejõustikus, ujumises ja jalgrattasõidus.

16.—18. augustil korraldas E.P.K. Liit kolmandad üleriiklikud esivõistlused kergejõustikus, ujumises, jalgrattasõidus ja laskmises. Osavõtjaid üle riigi 195, neist: Tallinnast 78, Tartust 35, Läänemaalt 22, Pärnust 15, Narvast 13, Võrust 9, Petserist 8, Rakverest 8, raudteepolitseist 4 ja Viljandist 3. Võistlused olid suurejoonelisemaid seni nähtuist nii osavõtjate

laskmises 50 mtr. 15 lasku 10 ringilisesse märklehte tuli esimeseks reservi kordnik A. Mugra (115 punkti), teiseks — assistent F. Schüts (112 punkti), kolmandaks — konst. J. Tusti (109 punkti). Revolvrimest laskmises 25 mtr. 15 lasku 10 ringilisesse märklehte tuli esimeseks assistent J. Ernits (Tallinn) (116 punkti), kes ka läinud aastal tuli võitjaks

Konst. P. Steinberg (Tallinn) kõrgushüppel.

arvu, mis ületas läinud aastase arvu (177) tunduvalt, võistluste tagajärgedel, väärtuslike auhindade ja ladusa ning eeskujuliku korralduse tõttu.

Võistlused algasid laskevõistlustega Tondi lasketiirudes. Vintpüssist laskmises 200 mtr. 15 lasku 10 ringilisesse märklehte 3. asendist tuli esimeseks allkonstaabel A. Hütt Tallinna-Harju prefektuurist 102 punktiga, omandades seega P. K. „Estonia“ poolt annetatud kulduuri. 2. kohale — assistent H. Siirmann (100 punkti), 3. kohale — konst. A. Peetson (99 punkti). Sportpüssist

revolvrimest laskmises, teiseks — konst. M. Kärtus (114 punkti), kolmandaks — konst. A. Peetson (113 punkti). Parimaks laskuriks osutus assistent F. Schüts (Tallinn), kelle punktide kogusumma 316, kes omandas Petseri politsei spordiringilt eriauhinna: laskeriistade puhastusabinõude komplekti.

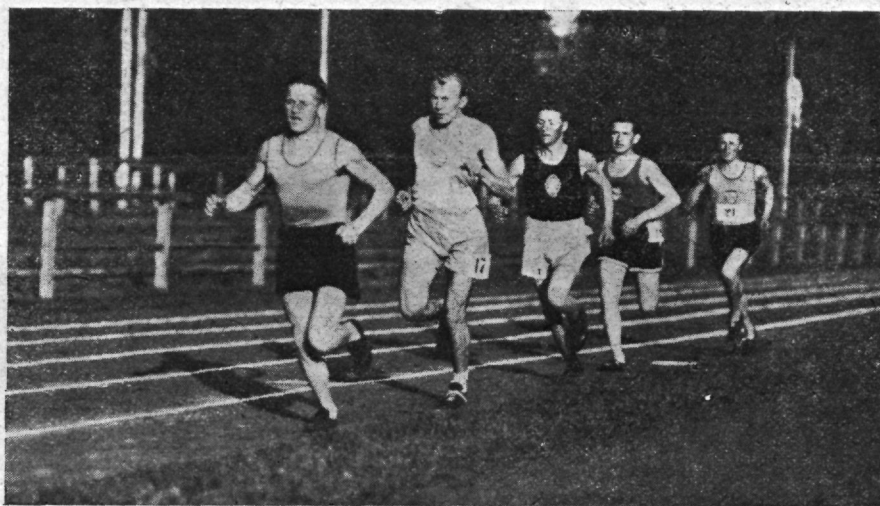
Kell 11 peeti Kadrioru ringteel jalgrattasõidu võistlusi 5 ja 25 klm. ja pühapäeval kell 16 — 20 klm. jalgrattasõidu võistlusi Narva maanteel, kus saavutati järgmisi tulemusi. 5 klm. jalgrattasõidus: 1) J. Rossmann (Viljandi), 8

min. 32,2 sek. (uus politsei rekord), 2) Lõhmus, ja 3) Matt. 25 klm. jalgrattasõidus: 1) Rossmann (Viljandi), 48.47,3 sek., 2) Lõhmus. 20 klm. jalgrattasõidus: 1) Matt (Tartu), 46.25,6 sek., 2) Lõhmus, 3) Rossmann.

Ujumisvõistlustel, missuguseid peeti 16. ja 17. augustil Pirital E.S.S. „Kalevi“ ujulas, saavutati järgmisi tagajärgi: 100 mtr. ujumises vabalt: 1) Pärli (Tartu) 1.26,0 sek. (uus pol. rek.), 2) A. Raig, 3) H. Lepp. 400 mtr. ujumises vabalt: 1) Pärli, 8.21,6 sek. (uus pol. rek.), 2) Mäng, 9.38,1 sek. 50 mtr. ujumises päästekorras: 1) Pärli 1.01,7 sek., 2) Raig, 3) Laurits. 4×50

duvalt parem praegusest Eesti ametlikust rekordist (15.69 mtr.).

Kergejõustiku võistluste tehnilised tagajärjed: Kuulitõuge B. kl.: 1) Sihv (Tallinn) 11,38 mtr., 2) Nagelson. Kõrgushüpe A. kl.: 1) P. Steinberg (Tallinn) 1,75 mtr. (uus pol. rek. 1,71 mtr.), 2) A. Pupart. Kuulitõuge A. kl.: 1) Suuk (Tallinn) 13,84 mtr., 2) Neumann. Kõrgushüpe B. kl.: 1) Lind (Tartu) 1,45 mtr. 500 mtr. jooks A. kl.: 1) Laurson (Tallinn) 16.02,7 sek. (uus pol. rek.), 2) Soonberg. Kolmikvõistlused vormis ja rakmeis: 1) A. Pupart (Tallinn) 16 punkti, 2) A. Torbek. Teatejooksu 400×300×200×100 m.

5000 mtr. jooks. Veab konst. Laurson (Tallinn).

mtr. võitis Tartu meeskond koosseisus: A. Raig, Michelson, Pärli ja Rattassepp, aeg 2 min. 56,2 sek. (uus pol. rek.).

Reedel kell 16 kogunesid politsei sportlased rongikäiguks Tallinna-Harju prefektuuri ruumidesse, kust sammuti Tall. politsei spordiringi orkestri saatel ja abiprefekt V. Sihle juhtimisel Kadrioru staadionile. Kell 17 saabus külalisena staadionile riigivanem O. Strandmann. Võistlused avas kohtu- ja siseministri asetäitja J. Hünerson, kes avamiskõnes toonitas kehalise kasvatus tähtsust politsei peres, soovides head võistluste kordaminekut ja raugemata tahet edaspidises kehakasvatustöös.

Kergejõustiku võistlustel püstitati mitmeid uusi politsei rekorde, milledest üks (raskusheide A. Teearu 16.52 mtr.) tun-

vormis ja rakmeis võitis Tallinna meeskond. 200 mtr. jooks B. kl.: 1) Rõõmus (Petseri), 25,7 sek., 2) Sihv, 3) Visnapuu. Kaugushüpe A. kl.: 1) A. Pupart 6,28 mtr., 2) P. Steinberg, 3) Villo. Raskusheide A. kl. 12,5 klg.: 1) A. Teearu (Tallinn) 16,52 mtr. (uus pol. rek.), 2) Neumann, 3) Suuk. 200 m. jooks A. kl.: 1) Villo 23,8 sek., 2) Pupart, 3) H. Tann. 1500 mtr. jooks A. kl.: 1) Laurson (Tallinn) 4.12,1 sek. (uus pol. rek.), 2) Soonberg, 3) Madisson. 1500 mtr. jooks B. kl.: 1) Kask (Lääne) 4.44,4 sek., 2) Reimann, 3) Hakmann. Kettaheide B. kl.: 1) Sihv 33,51 m., 2) Nagelson, 3) Kabin. 400 mtr. jooks A. kl.: 1) Pupart 53,2 sek., 2) Villo, 3) H. Tann. 400 mtr. jooks B. kl.: 1) Tikko (Lääne) 58,3 sek., 2) Reinberg, 3)

Plink. Kaugushüpe B. kl.: 1) Sihv 5,58 mtr., 2) Nagelson, 3) Lind. Teatejooks 4×100 mtr.: 1) Tallinna esimene meeskond koosseisus: Villo, Steinberg, Tann ja Pupart, ajaga 46,9 sek., 2) Tallinna teine meeskond ja 3) Läänemaa esimene meeskond. 3000 mtr. jooks A. kl.: 1) Laurson 9,26,8 sek., 2) Soonberg, 3) Kurm. 3000 mtr. jooks B. kl.: 1) Hakmann (Petseri) 10,20,6 sek., 2) Kask, 3) Eller. Teatejooks 5×200 mtr.: 1) Tallinna esimene meeskond koosseisus: Villo, Pupart, Tann, Torbek ja Steinberg, aeg 2 min. 01,2 sek., 2) Tallinna teine meeskond, 3) Läänemaa esimene meeskond.

2) Kink, 3) Kaasik. Kolmikhüpe A. kl.: 1) Torbek (Tallinn) 13,26 mtr., 2) Pupart, 3) Steinberg. Alarmjooksu võitis: 1) Tallinna esimene meeskond koosseisus: Torbek, Pupart, Villo ja Steinberg ajaga 8 min. 45 sek., 2) Tallinna teine meeskond ja 3) Tartu meeskond. Kolmikhüpe B. kl.: 1) Sihv 11,69 mtr., 2) Lind. Kettaheide A. kl.: 1) Kaasik (Tallinn) 35,55 mtr., 2) Teearu, 3) Neumann. 3000 mtr. käik rakmeis: 1) Säär (Tallinn) 17 min. 36,4 sek., 2) Pupart. Granaadiheide B. kl.: 1) Sihv 54,67 mtr., 2) Kvell, 3) Raab.

Politsei spordimeistriteks 1929. a.

5 km. jalgrattasõidu start Kadrioru ringteel.

18. augustil peeti staadionil lõppvõistlusi. Publikut oli ilmunud kogukas arv. Auküüalisteks olid hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson, kohtu- ja siseministri abi E. Kübarsepp, linna koolivalitsuse juhataja Kana, kindral Tõrvand, Soome ja Läti politseide esindajad ja kõrgemad politseiametnikud eesotsas politsei abidirektor J. Soomaniga.

Võistluste tehnilised tagajärjed olid pühapäeval: 100 mtr. lõppjooksus A. kl.: 1) Pupart 11,3 sek., B. kl. tuli 1-ks Sihv 12,7 sek. 800 mtr. jooks A. kl.: 1) K. Laurson 2,02,4 sek., 2) Soonberg. Teatejooksus 5×200 mtr. vormis ja rakmeis tuli: 1) Tallinna esimene meeskond koosseisus: Villo, Torbek, Tann, Steinberg ja Pupart, aeg 2 m., 18,6 sek., 2) Tallinna teine meeskond ja 3) Lääne esimene meeskond. Granaadiheide A. kl.: 1) Neumann 60,61 m.,

peale tulid järgmised politsei sportlased, kellede nimed kantakse riigivanemalt 1927. a. E.P.K. Liidule annetatud väärtuslikku albumi: lühikese maa jooksudes — konst. Pupart, kesk- ja pikkades maades — konst. Laurson, visketes — vanemkordnik Neumann, hüpetes — konst. Pupart, ujumises — kants. ametnik Pärli, jalgrattasõidus — allkonst. E. Rossmann, vintpüssist laskmises — allkonst. A. Hütt, püstolitest laskmises — van. assistent Ernits ning sportpüssist — kordn. Mugra.

Võistlused lõppesid auhindade väljajagamisega, mida toimis kohtu- ja siseministri abi E. Kübarsepp. Kohtadele tulnud sportlased omandasid väärtuslike auhindu. Väljajagatud auhindade seas oli hulk eriti hinnalisi eksemplare kohtu- ja siseministrilt, tema abilt, politseivalitsuse direktorilt ja abidirektorilt, hõbekell minister Hünersonilt, paremale sportla-

sele politseikooli kasvandikule, kes võttis osa „Kaja“ toimetuse tulekahju päästetöist, Petseri politsei spordiringilt, E.T. K-It, Tallinna, Tartu ja Narva politsei spordiringidelt, „Politseilehelt“, Krediidipangalt, Maapangalt, Pikalaenu pangalt, Eesti Vabr. ühisuselt, P. K. „Estonialt“, a.-s. A. M. Lutherilt, o.-ü. „Estolt“, o.-ü. Rubin ja Ko-It, k.-m. Puhk ja poegadelt,

k.-m. Karl Lembergilt, a.-s. Chr. Rothermannilt, a.-s. Silvalt ja teistelt.

Tehes kokkuvõtu võistlustest peab märkima, et viimased moodusid nii ilmastikult kui ka tagajärgedelt hiilgavalt. Võib tunnistada uhkusega, et politseis on suudetud teha ära hulk tööd kehakasvatuse alal korralvõrurite arvurikkas peres.

R. K.

Kuritegude arvu suurenemisest Ühisriikides.

Kuritegevus kasvab Ameerika Ühisriikides iga päevaga, mõni Ühisriikide linn on isegi suutnud lühikese aja jooksul muutuda paradiisiks kurjategijatele, nagu ameeriklased ise kõnelevad kibeda irooniaga. Ja tõesti: Chicago käes on praegu kurb maailma rekord tapmiste ja teiste raskete kuritegude suhtes, Ameeriklased peavad loomulikult seda nähtust väga tõsiseks ja alles hiljuti valitud, uus Ühisriikide president Hoover kõneles varsti peale ametisse astumist ühel suuremal koosolekul sellest küsimusest ning vaatas asjale, kui nähtusele, mida tuleb katsuda kõigepealt kõrvaldada ameeriklaste elust. Seaduste mitteastamine, seaduste vastu eksimine on tõsiasi, mis Ühisriikides muret sünnitab ja riigimeestele palju peavalu teeb.

See küsimus on aga ka huvitav, ta pakub huvi ka teistele, mitteameeriklastele. Ühisriigid on praegu kahtlemata kõige jõukam riik maakeral, tööpuudus on seal hoopis vähem terav kui Euroopas, politsei on hästi organiseeritud ja varustatud kõige uuema aja tehnika leidustega kuritegevuse vastu võitlemiseks, rahvas on haritud — kõigele sellele vaatamata kasvab kurjategijate pere alata, kasvab kuritegude üldarv kohutaval viisil. Loomulikult tekib küsimus, millega on see seletatav. Seejuures võib paralleelselt tähele panna veel teist nähtust, mis, võib olla, aitabki küsimust selgitada: noorte kurjategijate arv kasvab väga kiirelt. Noored on võrreldes ennesõjaaegsete oludega andunud tähtsal määral kuritegevusele ja just see nähtus paneb mõtlema ja ameeriklasi endid väga ja väga tõsiselt probleemi katsuma lahendada.

Võib olla pole karistussüsteem ja karistusviisid küllalt head ja otstarbekohas-

sed? Võib olla on just noorte vastu olud eriliselt järeleandlik, ei ole neid igakord karistatud, esimesed eksimised on andeks antud või karistatud kergelt? Võib olla ei kõlba kuhugile see süsteem, mis Ameerikas on laialdaselt maad võtnud ja mida ameeriklased ise kaitsevad ihu ja hingega, s. o. süsteem, mis paneb pearõhu parandamisele ja kasvatamisele, aga mitte kinnipanemisele ja surmamisele? Võib olla on ameeriklased oma karistusviisides ja oma ilmavaates liig sentimentaalseteks muutunud? Arvata-vasti küll mitte, arvatavasti ei ole siin küll süüdi süsteem. Juba praeguste ameeriklaste esivanemad ei harrastanud karistusi sel määral, nagu seda tehti tol ajal Euroopas, kuid kuritegevus ei olnud siiski kohutav.

Tekib üldse küsimus, kas karistuste-ga saab ära hoida või vähemalt vähendada kuritegevust, kuritegude arvu. Ajalugu ja meie oma praktilika näitavad, et karistuse suurus ja valjus ei anna midagi. Meil tõsteti mõne aasta eest karistuste suurust mitmesuguste ametialaliste kuritegude eest, tagajärgi see seadus pole annud.

Inglismaal oli kuninganna Elisabethi ajal ettenähtud surmanuhtlus 300 kuriteo eest. Ajalooteadlane Hollinshead on kindlaks teinud, et nii tähendatud kuninganna, kui ka tema kuulsa isa, Heinrich VIII, ajal, kes muuseas ise oli kurjategija, viidi täide surmaotsus 80.000 juhtul. See on kohutav arv, see arv näitab aga ühtlasi, et surmanuhtlus kedagi ei heidutanud, et kuritegevus õitses edasi. Veel kuninganna Victoria esimestel valitsemise aastatel tundis inglise kriminaalkoodeks surmanuhtlust umbes 100 kuriteo eest; veel sel ajal valitses Inglismaal vaade, et kurjategijate vastu võib tarvi-

tada ainult kehalist karistust, peksmist, või surmanuhtlust. Mis siis veel rääkida teistest maadest.

Ei ole väga palju aega tagasi, kus muutusid ka vaated kurjategijatele ja neile karistustele, mis tuleb määrata kurjategijatele. Nnim. parandamise teooria on alles viimase aja saavutus ja siin ja seal kuuleb isegi praegu veel, et see teooria, see vaade ei kõlbavat praktilises elus palju; kui sellest ka otsekohe ja avalikult ei räägita, siis tehakse seda siiski varjatud kujul.

Mis puutub eriti Ühisriikide minevikku, siis võiks siin ette tuua järgmist. Ameerika asumaades ja ka osariikides — arvatud välja vast ehk ainult Pennsylvanias — tunti varem ka ainult väga karme karistusviise: 100 hoopi (kepiga või piitsaga) polnudki veel nii väga raskeks karistuseks. Isegi Illinoisis, mida tuleb lugeda Ühisriikide edumeelsemate osariikide hulka, maksis kuni läinud sajangu teise pooleni kriminaalseadustik, mis karistas väga tihti kepihoopidega (30—100 hoopi) ja surmanuhtlusega. Huvitav on, et see koodeks aga karmilt ei karistanud neid kuritegusid, mida seadusandjad ise kergesti (ja tihti) toime panid, nagu riigi väärtpaberite kõrvaletoimetamist, abielutruuduse murdmist jne.

Igal pool, nii Ameerikas kui ka Euroopas, valitses ihunuhtlus, vanglasse ei armastatud inimesi saata. Kuid ka vanglad ise olid sarnasteks koobasteks, kus murdus kõige tervema inimeseervis pikapeale. Osalt oli sarnastel karistustel Ühisriikides küll edu, kuid viimane oli rohkem näiline. Kepihoopidega karistatud kurjategija kadus küll, näiteks, Delavare osariigist, kuid ta ei kadunud jäädavalt: ta kolis mõnda teise osariiki, et seal uuesti kuritegusid toime panna. Sel moel kasvatati erilise kurjategijate-retsidivistide liik: need olid rändavad vargad, petised jne. Kurjategijaid sunniti alatasa vahetama elukohta, mistõttu nad muidugi muutusid veelgi hädaohtlikumateks. Pealegi kasvatati sarnaselt karistatud isikutes soovi ja tungi kätte maksta saadud hoopide eest. On tuntud tõsiasi, et suurem osa mereröövlitest läinud sajangu poolel olid endised inglise sõjalaevastiku madrused, keda pekseti ja kes siis ära jooksid või aga karistuse hirmul mereröövliteks hakkasid. Inglise laevastiku distsipliin pole põnnugi selle all kan-

natanud, et ihunuhtlus ära kaotati, just vastuoksa on kord paremaks läinud.

Väga huvitavad on ka prof. Southlandi andmed Ameerika Ühisriikides toimetatud surmanuhtluste kohta. Kui võtta 100.000 kuritegu (see arv on võetud nii suur, et protsentide vahekorid liig väike ja seega tume ei tuleks), siis pandi toime Connecticutis 3,9 tapmist, Vermontis — 2,3, Massachusettsis — 2,1, New Hampshireis — 1,8 ja Rhode Islandis — 1,8 tapmist. Kalifornias tuli 100.000 kuriteo peale 8,3 mõrtsukatööd, naaberosariikides Washingtonis ja Oregonis, kus — vastandina Kaliforniale — surmanuhtlust ei tunta — 5,1 ja 4,1 mõrtsukatööd. Nebraskas tuleb iga 100.000 kuriteo peale 4,2 tapmist, Indianas — 4,7, Ohios — 7, Illinoisis — 7,4 ja Missouris — 7,9 tapmist. Loeteldud osariikides maksab praegu veel surmanuhtlust. Järgmised arvud näitavad vahekorid tapmistest ja kuritegude üldarvu vahel neis osariikides, kus surmanuhtlust enam ei ole: Maines tuleb iga 100.000 kuriteo peale 1,4 tapmist, Wisconsinis — 1,7, Minnesotas — 3,1, Kansases — 4,7 ja Michiganis — 5,5. Wisconsinis muudeti surmanuhtlus ära juba 70 aasta eest ja võib ütelda, et selles Ühisriikide osariigis pannakse toime kõige vähem mõrtsukatöid.

Asi seisab — vähemalt osaliselt — selles, kui kõnelda karistustest, et rängad karistused ei mõju kurjategijate parandamisele kaasa mitte põnnugi, nad teevad neid tihti aga ainult kangelasteks nende tuttavate, sugulaste ja sõprade silmis, kangelasteks, kellede jälgedes peab sammuma, kellede tegusid tuleb korrata — ainult selle vahega, et tuleb olla kavalam ja mitte langeda ametivõimude lõksu. Kurjategija ise aga muutub ettevaatlikumaks ja hädaohtlikumaks ja peale kõigi muu on tema täis kättemaksuhimu.

Üks uurijatest tähendas kord väga õieti, et Londoni kesklinna valgustamine laternate abil mõjus rohkem kuritegevuse vähendamisele kaasa kui 100 surmanuhtlust, asumaadesse väljarändamiseks loa andmine oli parem abinõu kuritegude arvu vähendamisele kui 1000 ametnikku.

Ameerika Ühisriikides on eriti viimasel ajal hakatud ikka enam ja enam üle minema rahatrahvidele (seal, kus see üldsuse huvides muidugi võimalik). Seejuures lubatakse neile, kes ei suuda kor-

raga maksta välja mõistetud rahakaristussummat, tasuda ka jaokaupa. Sellega hoitakse muidugi ära soovimatu nähtus, et see, kellel on palju raha, ei tarvitse vangla minna, see aga, kellel raha pole, peab samasuguse kuriteo toimepanemise eest istuma minema.

Mispärast aga siiski suureneb kuritegude arv Ühisriikides, kuna ta maades, kus maksab pea täpselt samasugune kord, näiteks, Inglismaal, ei suurene, vaid mõnes osas isegi väheneb?

Selle peale annab vastuse Ühisriikide ülema kohtukoja president Andrews Bruce, kes seletab kokkuvõetult järgmist. Kurjategijate, eriti noorte kurjategijate arvu kasvamine on seletatav mitme asjaoluga. Kõigepealt oleval selles süüdi vanemad inimesed ise, kes pole küllalt hoolt kannud noorte kasvatusel eest, kes pole suutnud noortele anda eeskujusid, mis neile meeldiksid, kangelasi, mis neile imponeeriksid.

Praegune ajajärk on sotsiaalse arenemise ajajärk. Rahal on varem kuulmatul kombel suur mõju. Ja seetõttu katsub igaüks raha saada nii palju, kui aga vähegi võimalik. Meieaja inimeste ainaks elusihiks on lõbutsemine ja selleks ongi raha, palju raha vaja. Ja selles hullumeelses jahis raha järgi ei võeta kuigi traagiliselt neid väikesi võltsimisi, pettusi, vargusi, mis igapäev juhtuvad. Kui keegi on endale raha teinud, näiteks, võltsimise abil, siis sellele ei vaadata su-

gugi viltu — peaasi, kui tal aga on raha. Noored ameeriklased loevad igapäev inimestest, oma kaasaegsetest, kes seisavad kõrgetel kohtadel, kellel suur mõju ja rikkus — ja kes sellele jõukusele pandid aluse mingisuguse kuriteoga.

Sel viisil, arvab Andrews Bruce, aitaavad ameeriklased ise kaasa kuritegevuse kasvamisele. Kuritegu ei põlata enam, kurjategijale ei vaadata enam kui isikule, kes ei kõlba — kui sarnane muidugi — korralikkude inimeste seltskonda. Ja, tähendab nimetatud kohtunik, üldisest vaimust, mis on korrupsioon või sellele viib, pole vabad ka paljud juhtivad jõud, ametnikud ja isegi riigimehed. Sarnased inimesed aga ei kõlba muidugi nooruse juhtideks ja teenäitajateks. Ja kas on sarnases olukorras ime, et noored katsuvad toimida nii, nagu toimisid seltskonnas lugupeetud mehed! Ka mõjuvad, A. Bruce'i arvates, kinod ja teised niisugused lõbustuskohtad halvasti kasvavale noorsoole. Kinos näidatakse suurlinnade ööelu, prassimist ja ei tea mis kõik: noored jõuavad arvamisele, et nii see tegelik elu ongi, nii peab normaalselt minema iga inimese elu. Vaja on, tähendab, siis ainult endale raha muretseda — ükskõik kuidas ja kust — et reisisida, endale auto osta, mänguklubidesse minna jne. Ja tuleb välja, et rahutud on alati mitte ainult vanad omas jahis dollarite järgi, vaid ka noored ja sealt siis kõik need kõrvalekaldumised korralikust elust ja tööst. C. K.

Selgitamatutest kuritegudest.

Iga kriminalist teab, et on hulk kuritegusid, mida ei lähe korda lõplikult selgitada, vaatamata kõigile jõupingutustele ja katsetele. Muidugi mõista ei ole siin jutt väikestest vargustest ja sellesarnastest kuritegudest, milledest võivad kergesti nii mõnedki jääda selgitamatuteks ainuüksi juba seepärast, et näiteks, varastatud särk või mõni kilogramm liha on seesugused asjad, mis on kerge vaevaga edasi antavad ja mis kohe kaovad. Kuid ka suurematest ja raskematest kuritegudest jäävad mõned igavesti saladuse katte alla; tuleks meele tuletada ainult Nõmme pangas toimetatud röövimist, mis — vähemalt esialgu — pole leidnud

selgitamist. Huvitav on seejuures see asjaolu, et sarnased selgitamatud kuriteod paistavad esimesel silmapilgul lihtsatena ja kergesti selgitatavana — vähemalt kõrvalseisvatele isikutele ajalehtede teadete järgi; kriminalist teab muidugi, et lõppude-lõpuks ei ole sarnast kuritegu, mille kohta võiks kohe alguses täie südamerahuga öelda: selle kuriteo toimepanija saame kätte varsti. Õnneks on aga siiski selgitamatute kuritegude arv võrdlemisi väike, võrreldes kuritegude üldarvuga; pääseb vanglast ikkagi ainult mõni üksik ja seegi satub varem või hiljem kohtulaua ette. Allpool on toodud mõned eriti huvitavad kuriteod,

mis on tänapäevani jäänud saladuse katte alla, mis on leidnud aset Lääne-Euroopas ja milledest jutustab Frank Arnau.

Kellel oli juhus viibida umbes 20 aasta eest Ungaris, see võis tihti kuulda nime Kecskemiti, ajalehed kirjutasid alatasa sellest mehest ja seltskonnas üksvahe muust ei kõneldud, kui osavast kelmist ja tema jäädavalt kadumisest. Politseile tungiti tugevasti kallale, et see ei suutvat leida kurjategijat, kusjuures unustati, et ka politsei tegevusele ja selle eedale on pandud piirid, milledest üle ei saa kõige parema tahtmise juures. Lugu iseenesest oli väga lihtne, nii lihtne, et tõesti raske on aru saada, kuidas kurjategija võis kaduda nagu maa põhja. Nähtavasti oli aga kuritegu õige kaua ette valmistatud, plaan oli läbi mõeldud ja välja töötatud viimaste peensusteni, kuriteo toimepanemine ise sündis hõlpsasti — mis ime siis, et kurjategijal läks korda põgeneda, eriti veel ajal, kus üksikute riikide politseiasutised ei töötanud käsikäes, kus nende vahel puudus tihti igasugune side.

Kecskemiti teenis väiksema ametnikuna ühes pangas. Temale tehti ülesandeks ühel ilusal päeval viia ühte vabrikusse suurem summa raha, umbes 225 tuhat krooni praeguse kursi järgi. See ametnik oli ka varem juba suuremaid rahasummasid toimetanud pangast teistele kohtadele ja alati oli asi läinud hästi ja libedasti. Mehele anti igakord kaasa teine ametnik, kes pidi tarbekorral oma kolleegi kaitsma kalletungimiste puhul, samuti aga ka selle järgi valvama, et raha transporteeriv ametnik ühes rahaga ei kaoks. Kecskemiti sõitis ühes saatjaga voorimehel. Teel tuli temal kõrraga suur suitsunälg, suitsu tal aga kaasas ei olnud. Et tema, kui „kohusetruu“ ametnik, ei tahtnud ja ei võinud raha juurest lahkuda, palus ta oma kolleegi minna tubakakauplusse ja osta sigarette. Kaasametnik läkski kauplusse ja ostis palutud sigaretid. Viimased läksid pangale maksma 225.000 krooni. Peab ütleva, et need sigaretid on kindlasti kõige kallimad, mis kunagi müüdnud ja ostetud. Kui ametnik nimelt tuli välja kauplusest, ei leidnud ta enam eest kolleegi rahaga. Terve Budapesti kriminaalpolitsei aeti jalule varga püüdmiseks. Politsei otsis ja otsis, nägi hiigla vaeva, tegi palju tööd, kuid tagajärgi

ei saavutatud — Kecskemiti oli kadunud ja jäi kadunuks. Peab siinkohal tähendama, et Ungari kriminaalpolitsei kuulus juba sel ajal parimate hulka maailmas. Kõiksugused jutud liikusid Budapestis salakavala kurjategija ja kuriteo ümber. Kecskemiti muutus legendaarseks isikuks, keda imetleti ja kellest kõneldi nädalate ja kuude kaupa. Politseile tulid pea iga päev teated, et kurjategijat on nähtud Pariisis, Buenos-Airesis, Monte-Carlos jne., kõik sarnased teadaanded osutusid ebaõigeteks. Mõni aeg hiljem teatati Ungari politseile isegi, et Kecskemiti on hakanud põllupidajaks Lõuna-Ameerikas, arvati teda ära tundvat ühes jõukas farmeris. Kõik oli vale, mees jäi kadunuks.

Kriminalistid jõudsid arvamisele, et Kecskemiti ei töötanud üksi, et tal olid kindlasti oma abilised. Väga võimalik on muidugi, et mees langes oma abiliste ohvriks, kes ta põgenemisel maha tapsid. Igatahes on tume, mispärast temast ka praegugi ei ole ühtki jälge, olugi, et Ungaris maksvate seaduste järgi on tema poolt toimepandud kuritegu juba ammugi aegunud.

Hoopis teist ilmet kannab juhtum, mis aset leidis alles mõni aasta tagasi, mis aga samuti on senini selgitamata ja selleks arvatavasti ka jääb, see on lugu täis saladuslikkust ja romantikat. Selles loos võib oletada õige palju, selge temas pole mitte midagi.

Ühel ilusal päeval leiti Frankfurdis Maini ääres kindraldirektori Hoffi abikaasa proua Ada Hoff poolsurnuna tema toas. Naisterahva pihta oli lastud kolm kuuli, kõik kolm kõhtu. Muu seas oli pr. Hoff teist korda abielus, tema esimeseks meheks oli Müncheni suurtööstur Otto. Proua Hoff toimetati otsekohe haigemajja, kus ta paari tunni pärast hinge heitis, ilma veel kord meelemärkusele tulemata. Esimesed uurimised näitasid, et tegemist on enesetapmisega. Umbes kaheksa päeva peale sündmuse hakkas üks ajakirjanik, „Frankfurter Zeitung“ kaastööline, asja vastu huvi tundma, ja siis selgus juba midagi hoopis muud. Politseid viis asja selgitamise juures eksiteele ametliku arsti arvamine, et proua Hoff on ise oma elule lõpu teinud. Surmavalt haavatu viidi kuulsa kirurgi professor dr. Schmiedeni kliinikusse, kus ta ka suri. Ja prof. Schmieden asus kohe teistsugusele seisukohale kui tema ametivend, kohtuarst prof. dr. Roth. Prof.

Schmieden oli nimelt arvamisel (kuid selle arvamisega siiski esialgu ei arvestatud), et ükski inimene ei suuda enesele lasta kõhtu kolme kuuli, nii nagu seda näitas pr. Hoffi laip. Kõigepealt ei ole ühelgi inimesel sarnast tahtejõudu. Edasi aga oli kuulide jooks kehas sarnane, mis pidi viima oletusele, et laskmine on sündinud kellelegi teise isiku poolt. Veel tehti kindlaks, et pr. Hoff oli enne surma kõnelenud paar sõna ja ütelnud: „ühele mehele, kes praegu tuleb“. Muidugi ei saadud tõendada, kas need sõnad käisid tõesti mingi sündmuse, mõne inimese kohta, või ütles haavatu neid ainult palavikus. Huvitav aga on veel see, et surmasaanu samal õhtul, kui sündmus aset leidis, tegi pikemaid ja üksikasjalisemaid ettevalmistusi selleks, et sõita järgmisel päeval oma mehe juure, kes viibis väljaspool Frankfurti lennukite demonstreerimisel. Ajakirjanik selgitas ka, et proua Hoff luges õhtul veel ajalehti, kõneles mitmel korral telefoniga, kusjuures ta kõneles ka väljaspoole linna. Kell 11 õhtul viibis proua Hoff Schumanniteatris, kus parajasti käisid maadlused. Tapmine või enesetapmine, nagu arvas kohtuarst, leidis aset öösel kella poole 1 paiku. On muidugi raske ette kujutada, et noor naisterahvas loeb sõdamerahuga ajalehti, vaatab pealt maadlusi, teeb ettevalmistusi reisiks mehe juure ja korraga otsustab oma elu vabatahtlikult lõpetada. Vastav artikkel „Frankfurter Zeitungis“, milles ajakirjanik kirjeldas oma tähelepanekuid ja teatas oma arvamist, äratas muidugi üldise tähelepanu.

Hakati uuesti asja uurima ja rakendati töösse kõik paremad jõud. Mõni nädal hiljem ilmus politseisse keegi meesterahvas, kes tähendas, et tema ongi proua Hoffi mõrtsukas. Mees kuulati üle, ja selgus, et tema seletused aja, tapmisviisi ja -koha kohta lähevad täpselt ühte tõelusega; asi seisis aga selles, et need üksikasjad liig täpselt ühte läksid uurimisandmetega, nii üksikasjaliselt, et asi näis uurivatele võimudele kahtlane olevat. Hakati uurima mehe elulugu ja kohe selgus, et tema ei võinud olla mõrtsukas — juba seepärast mitte, et tema surmasaamise ajal viibis Wiesbadeni linna vanglas, kus teda peeti kinni mingisuguse väiksema kuriteo toimepanemise eest. Mees kuulati täpsemalt üle ja ta tunnistas siis ka üles, et tal pole min-

git ühist kuriteoga, et ta on ennast üles annud mõrtsukana ainult sensatsioonihimu pärast. Vanglas olles saanud tema kätte juhuslikult artikli, mis käsitas pr. Hoffi saladuslikku surma.

Mõni kuu peale pr. Hoffi surma lõpetas vabatahtlikult oma elu Münchenis suurtööstur Otto, pr. Hoffi esimene mees, kelle abielu pr. Hoffiga oli lahutatud. Samal ajal kadus jäljetult üks tööstur Otto ametnikkudest...

Tapmine või enesetapmine? Nagu eelpooltoodust näha, kõneleb kõik selle poolt, et tegemist on tapmisega. Täpsemad andmed puuduvad, öieti ei tea keegi mitte midagi. Võib ainult kombineerida ja arvata. Võib näiteks oletada, et tapjaks oli Otto, proua Hoffi esimene mees. Tapmisest võis kuidagi teada saada Otto ametnik, kes hiljem kadus, ja kes, võib olla, Ottolt välja pressis suuremaid rahasummasid, kes suurtöösturi elu lõplikult mürgitas, nii et viimasele ei jäänud muud üle, kui vabatahtlikult lahkuda elust, ise viia täide karistus tapmise eest. Kuid see on ainult nõrk oletus. Ja mispärast salgas pr. Hoff oma enesetapmist? Ta oleks ometi vabasurma korral jätnud järgi mõnesuguse kirja. Pr. Hoff oli noor inimene, armastas elu ja selle lõbusid. Ta oli pealegi suur sportlane, viimaste peres aga ei juhtu enesetapmised sageli. Puudub igasugune alus arvata, et pr. Hoff läks vabatahtlikult surma: ta oli noor, ilus, terve, jõukas. Arvatavasti tuleb ka kirjeldatud lugu arvata nende sekka, mis ilialgi selgitamist ei leia.

Lõpuks olgu toodud veel üks juhtum, mis on huvitav seepoolest, et ta näitab kui rafiineeritult tegutsevad rahvusvahelised kelmid. Arvatakse, et kuriteo väimline isa on kuulus Manolescu, kes aga ise kuriteo toimepanemise ajal viibis vanglas, nii et ta tegelikult pettusest ei saanud osa võtta.

Ühes suurlinnas ilmus ühel päeval parimasse võõrastemajja, mis on kuulus üle maailma, üks noorpaar. Pealt vaadates kuulusid noored inimesed parimasse seltskonda. Noorpaar elas tagasihoidlikult mõni nädal võõrastemajas, kui korraga ilmus sinna sala-hoovinäpunik ühest Saksa osariigi pealinnast. Nõunik soovis kõnelda võõrastemaja omanikuga. See ilmus muidugi suure rutuga kohale. Nõunik teatas ehmunud omanikule, et osa-

riigi troonipärija on pealinnast salajaselt lahkunud, nimelt on ta armunud ühte lauljannasse ja ühes viimasega kadunud. Olevat vahepeal selgunud, et nii troonipärija ise kui ka tema armuke viibivat võõrastemajas. Igal juhtumisel aga tulevat hoiduda skandaalist ja asi tulevat likvideerida tasa ja targu, nii et keegi midagi asjast teada ei saaks. Nõunik pani teiste sõnadega võõrastemaja omanikule raske diplomaatilise ülesande. Omanik mõtles asja üle järgi, ta tundis noortpaari üsna hästi ja oli nii mõnigi kord juba kõnelenud niihästi noore daamiga, kui ka tema mehega, sest võõrastemaja raamatusse oli noorpaar kantud kui mees ja naine. Lõpuks lubas omanik katsuda asja korraldada ja kõik jälle juhtida õigestesse roobastesse. Ja asi õnnestuski mehel, kuigi mitte kerge vaevaga. Lauljanna oli pikema puiklemise järgi nõus tähelepanematult lahkuma võõrastemajast ja omast armsamast. Omanik seletas, et lahkumine on vajaline, seda nõudvat riigi heakäik, seda nõudvat troonipärija enda huvi. Muidugi lisis omanik juure, et lauljannale makstakse riigi valitsuse poolt suurem summa raha. Naisterahvas oli, nagu öeldud, lõpuks nõus — 15.000 saksa marga eest lahkuma võõrastemajast. Ta seadis üles ainult ühe tingimuse, et raha otsekohe välja makstaks, vastasel korral lubas ta asja üle hakata pikemalt järgi mõtlema,

sest ta armastavat ju prints. Nõunikul polnud niipalju raha kaasas ja võõrastemaja omanik laenas nõuetava summa nõuniku allkirja vastu. Nõunik lubas selle eest kanda hoolt, et omanik saab ordumärgi suurte teenete eest. Lauljannale anti raha üle. Lauljanna kadus otsekohe, nii nagu oli kokku lepitud. Kui asi näis korras olevat, kadus ka sala-
hoovinõunik, sest tema ülesanne oli täidetud. Ja kui olid kadunud need kaks kelmi, kadus ka kolmas — prints ise. Võõrastemajja jäänud kohvrid vaadati läbi, neist muidugi midagi ei leitud, arvatud välja väga hea pesu. Omanik pööras vastava riigi valitsuskantselei poole, sealt seletati kategooriliselt, et mingisugust tasu ei makseta, kantselei ei olevat süüdi, kui võõrastemaja sisse kukub omaniku lolluse läbi. Sealjuures seletati kantseleist veel, et nende troonipärija kunagi ei armu lauljannasse ja ei lahku sarnase olevusega salajaselt pealinnast.

Võõrastemaja kaotas muidugi 15.000 marka ja omanik jäi ilma loodetud ja igatsetud ordumärgist. Politseil ei läinud korda süüdlaste isikuid kindlaks teha ega neid kinni võtta. Saatus mängis lõpuks veel ühe väikese naljamängu: see troonipärija, kellest oli jutt, lahkus tõesti üks aasta peale tähendatud loo salajaselt oma riigi pealinnast, et abielluda ühe kabaree lauljannaga. Abielu lahutati siis neli aastat hiljem. R. S.

Konstaabel Aleksander Kuusk'i juubel.

Lümmada rajooni konstaabel Aleksander Kuusk pühitses 18. augustil oma 50-

aastast sünnipäeva. Kuusk sündis 18. augustil 1879. a. Saaremaal, hariduse sai Kuresaares, 1900. a. kuni 1905. a. teenis vene sõjaväes. 1906. a. kuni 1917. a. teenis K. vene politseis urjadnikuna ja Kuresaare linna ülevaatajana ja lõpetas vahepeal Riia politseikooli.

1. juulist 1919. a. kuni 1. juulini 1921. a. teenis K. Saaremaa maavalitsuses asjaajajana. Saaremaakonna politseiteenistusse astus 15. juulil 1921. a. ja määrati Lümmada rajooni konstaablaks.

Konstaabel Kuusk on korralikult oma ametikohused täitnud ja energilise tegevuse eest autasu saanud. Ametikohuste

kõrval võtab ta osa seltskonna tegevusest, töötades mitmes kohalikus seltsis. Olles sõbraliku ja sobiva iseloomuga on ta võitnud kaasteenijate kui ka kodanikkude täielise lugupidamise ja austuse.

Soovime lugupeetud juubilarile õnne ja püsivust ning loodame teda näha veel kaua oma ridades.

Saaremaa politseiametnikkude kogu.

Ametlik osa.

Kohtu- ja siseministri käsukirjaga nr. 38 15. augustist s. a.

on vabastatud ametist Tartu linna 2. jaoskonna politsei abikomissar Albert Juuse tema omal palvel, arvates 15. augustist 1929. a.

Politseivalitsuse direktori käsukirjas 8. juulist s. a. nr. 1 avaldatakse:

§ 1. 1. juulist s. a. lahkus vanaduse tõttu ja haiguse pärast riigiteenistusest politsei peavalitsuse passitoimkonna kauaaegne juhataja politsei vanem-assistent Martin Ahlberg, minnes pensionile, mida juba ammu väljateeninud. Martin Ahlberg on üle 60-me aasta vana ja olnud riigi- ja omavalitsuse teenistuses kokku üle 36 aasta.

Teenides pikemat aega juba vene valitsuse ajal kohtu ja omavalitsuse ametites ja omades hea praktika, on Ahlberg teenistuse ajal tugev ja aus töömees olnud ja palju energiat ja töötahet riigiteenistusele pühendanud. Eesti riigiteenistuses oli hra Ahlberg 3. 2. 1919. a. saadik ja juhatas passi (osakonda) toimkonda 1. 5. 1920. a. saadik, missuguse toimkonna tegevus on leitud alati täpne ja korras.

Pean oma meeldivaks kohuseks siinkohal politsei vanem-assistenti hra M. Ahlbergi teeneid alla kriipsutades temale teenistuse nimel tänu ütelda ja soovida temale pika väsitava töö järele head puhkust ja head käekäiku.

§ 2. Viljandi-Pärnu prefekt. konstaabel Johannes Matt'i paigutan ümber oma palvel Tartu-Valga prefektuuri koosseisu, arvates 1. juulist s. a.

§ 3. Viljandi-Pärnu prefekt. konstaabel Märt Kurvits'i vabastan ametist oma palvel pensionile mineku puhul, arvates 1. juulist s. a.

§ 4. Peeter Tall'i määran konstaabliks Viru-Järva prefektuuri koosseisu, arvates 1. juulist s. a.

§ 5. Peeter Altosaar'e määran konstaabli

kohustetäitjaks Viru-Järva abiprefektuuri koosseisu, arvates 1. juulist s. a.

§ 6. Lääne-Saare prefekt. konstaabli kohustetäitja Martin UMBER'i vabastan ametist, arvates 1. juulist s. a. tema määramise tõttu teisele ametkohale samas prefektuuris.

Politseivalitsuse direktori käsukirjas 9. juulist s. a. nr. 2 avaldatakse:

§ 1. Vabariigi Valitsuse otsusega 29.VI. s. a. (prot. nr. 59 p. IV—2) kinnitatud Vabariigi Valitsusele alluvate asutuste koosseisude määruse põhjal kinnitan, arvates 1. juulist s. a., kohtadele politseivalitsuses:

1) Konstaabel Julius Reinap'i — konstaabliks (I järk).

§ 2. Raudteepolitsei konst. Voldemar Rihvk'i vabastan ametist oma palvel, arvates 15. juulist s. a.

§ 3. Viru-Järva abiprefekt. konstaabli kohustetäitja Ernst Raudsepp'a kinnitan konstaabliks, arvates 1. märtsist s. a.

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 19. juulist s. a. nr. 3

vabastatakse ametist, oma palvel haiguse tõttu 1) Tallinna-Harju prefekt. konstaabel Jaan Brinkmann, arvates 1. augustist s. a.

2) Võru-Petseri prefekt. konstaabel Märt Laretei, arvates 1. juulist s. a.

Raudteepolitsei komissari käsukiri 14. augustist s. a. nr. 12.

Ööl vastu 3. aug. s. a. oli Sürgavere-Viljandi jaamade vahel 75 klm. peal raudtee ülesõidukohal reisirongile nr. 6 roobastele ette pandud kaks ülesõidukoha piiri-märkimise kivi, mis suurema rongiõnnetuse oleks võinud tekitada, kui takistusi viimasel silmapilgul poleks märgatud.

Energilisel tegevusel läks raudteepolitsei Viljandi rajooni konstaabel Johannes Aljasel korda 5. augustil s. a. tabada isikut, kes hiljem osutus kuriteo korda-

saatjaks ja ennast selles ka süüdi tunnistas.

Sarnast energilist tegevust healmeel märkides avaldatakse konstaabel Johannes Aljasele kiitust.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) Ajakiri „Kes müüb head ja väärtuslikku kaupa“, hakkab ilmuma Tallinnas, tarvidust mööda; väljaandja ja vastutav toimetaja — John Herm.

Ajakiri trükitakse Tallinnas T.E.K.Ü. „Päevalehe“ trükikojas.

2) Ajaleht „Meie Elu“, hakkab ilmuma Narvas, kolm korda nädalas. Väljaandja — Oskar Nieländer, vastutav toimetaja — Alfred Fedotov.

„Meie Elu“ trükitakse Narvas, O. Nieländeri trükikojas.

3) Ajaleht „Maa“ — Tartu väljaanne, hakkab ilmuma Tartus, kolm korda nädalas, väljaandja — Johannes Jaanson, vastutav toimetaja — Alfred Peda.

„Maa“ — Tartu väljaanne trükitakse Tartus „Kultuuri“ trükikojas.

4) Ajaleht „Meie Edasi“, hakkab ilmuma Nõmmel, üks kord nädalas, väljaandja — Eesti Tööliste Partei Keskkomitee, vastutav toimetaja — Leonhard Käär.

„Meie Edasi“ trükitakse Nõmmel, Antovi trükikojas.

5) Ajaleht „Kas meie või juudid“, hakkab ilmuma Tallinnas, kaks korda kuus, väljaandja — Amanda Nõmtak, vastutav toimetaja — Teodor Pohlak.

Ajaleht trükitakse Tallinnas „Käärtrüki“ trükikojas. Toimetus asub Tallinnas, V. Roosikrantsi tän. 3-a—3.

Politseivalitsuse poolt on antud load:

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks:

1) Julius Tibbingile, eluk. Võrus, Jüri tän. 15, maksvusega kuni 14. juulini 1930. a. 2) Jaan Kõressarele, Otepää alevis, maksvusega kuni 20. juulini 1930. a. 3) Friedrich Lutsule, Jõhvi alevis, maksvusega kuni 22. juulini 1930. a. 4) Roland Abelile, Kanepis, maksvusega kuni 18. aug. 1930. a. 5) Harald Norrmannile, Pärnus, Riia tän. 27, maksvusega kuni 3. aug. 1930. a.

2) Laskeriistade parandamiseks:

Jaan Kõivile, Otepää alevis, maksvusega kuni 12. juulini 1930. a.

3) Johannes Freybachile, eluk. Tallinnas, V. Karja tän. 8, püssirohu lao asutamiseks Pääskülas, kaitseministeeriumilt üüritud kasematis nr. 1.

Politseidirektori määrusega on tühistatud:

1) Kunda alevis, Virumaal, elutseva Johannes Jaani p. Vaheri jahipüüsi hoidmise ja kandmise luba.

2) Vastemõisa vallas, Viljandimaal, elutseva Peet Jaani p. Mooratsi laske-riista luba jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i .

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

K l a o s e n, Salmé Karli tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 23. 12. 19 a. nr. 5605.

V e i d e, Voldemar Mihkli poeg, välja antud Vana-Kuuste vallavalitsuselt 9. 3. 1921 a. nr. 810.

E r g, August Andrese poeg, välja antud Uue-Põltsamaa vallavalitsuselt 26. 4. 1921 a. nr. 726.

T o s s, Aliide Mardi tütar, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 26. 9. 25 a. nr. 1912.

S a a v o, Lilli Peetri tütar, välja antud Luunja vallavalitsuselt 6. 2. 20 a. nr. 579.

S e l l, Liisa Jakobi tütar, välja antud Mäksa vallavalitsuselt 7. 2. 22 a. nr. 592.

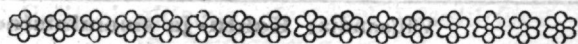
S a u l, Karl Tooma poeg, välja antud Vara vallavalitsuselt 17. 12. 19 a. nr. 119.

L i t t o s k, Hendrik Viido poeg, välja antud Meeksi vallavalitsuselt 27. 1. 23 a. nr. 148.

K o o l, Jaan Jakobi poeg, välja antud Kuidina vallavalitsuselt 27. 3. 23 a. nr. 76.

J o h a n s o n, Jaan Joosepi poeg, välja antud Kastre-Võnnu vallavalitsuselt 13. 2. 1925 a. nr. 439.

- Peiker, Johannes Eduardi poeg, välja antud Kudina vallavalitsuselt 24. 4. 1922 a. nr. 260.
- Moks, Liisa Henno tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 28. 11. 25 a. nr. 1105.
- Rattasepp, Joosep Mihkli poeg, välja antud Kavastu vallavalitsuselt 9. 10. 1920 a. nr. 1180.
- Leiten, Richard Karli poeg, välja antud Laiuse vallavalitsuselt 5. 1. 21 a. nr. 6.
- Schiffer, Johan Karli poeg, välja antud Tartu linna 2. jaoskonna politseikomissariilt 26. 11. 27 a. nr. 1722.
- Baummann (sünd. Kirschbaum), Emilie Leena tütar, välja antud Härjanurme vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 260.
- Toode, Oskar Adi poeg, välja antud Valga jaoskonna politseikomissariilt 10. 6. 27 a. nr. 1753.
- Pärn, Jakob Jaani poeg, välja antud Kavastu vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 164.
- Päiv, Joosep Gustavi poeg, välja antud Luunja vallavalitsuselt 9. 1. 20 a. nr. 179.
- Laar, August Joosepi poeg, välja antud Mäksa vallavalitsuselt 18. 1. 21 a. nr. 355.
- Loorius, Ida Madise tütar, välja antud Kaarepere vallavalitsuselt 14. 2. 22 a. nr. 932.
- Rebane, Anna Joosepi tütar, välja antud Kastre-Võnnu vallavalitsuselt 7. 12. 1919 a. nr. 117.
- Herr, Anna-Marie Lotti tütar, välja antud Rasina vallavalitsuselt 15. 2. 21 a. nr. 13.
- Naris, Oskar Augusti poeg, välja antud Vorbuse vallavalitsuselt 21. 11. 21 a. nr. 217.
- Sõstar, Tõnu Jaani poeg, välja antud Puurmani vallavalitsuselt 27. 1. 20 a. nr. 846.
- Oinatski, Alfred Peetri poeg, välja antud Vesneri vallavalitsuselt 1927 a. nr. 18.
- Lall, Helmi Johani tütar, välja antud Jõgeva vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 709.
- Näks, Nelli-Johanna Hansu tütar, välja antud Polli vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 436.
- Pruuli, Johanna Roosi tütar, välja antud Kongota vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 242.
- Lindpere, Veera Nikolai tütar, välja antud Alatskivi vallavalitsuselt 26. 8. 1920 a. nr. 725.
- Pruuli, Jakob Jüri poeg, välja antud Vara vallavalitsuselt 25. 2. 25 a. nr. 22.
- Abram, August Hansu poeg, välja antud Karksi vallavalitsuselt 30. 8. 22 a. nr. 99.
- Lampson, Mathilde Eduardi tütar, välja antud Härjanurme vallavalitsuselt 18. 12. 1919 a. nr. 288.
- Koppel, Johan Jaani poeg, välja antud Sootaga vallavalitsuselt 29. 1. 20 a. nr. 99.
- Puusta, Gustav Joosepi poeg, välja antud Saadjärve vallavalitsuselt 26. 10. 1927 a. nr. 535.
- Kruus, Ado Johani poeg, välja antud Saadjärve vallavalitsuselt 11. 2. 20 a. nr. 624.
- Aunmann, Johanna Mooritsi tütar, välja antud Liigvalla vallavalitsuselt 18. 1. 1920 a. nr. 287.
- Leksberg, (Lensberg), Alma-Elisabeth Johannese tütar, välja antud Kuksema vallavalitsuselt 23. 3. 20 a. nr. 362. (347)
- Krispin, Elisabeth, Jaani tütar, välja antud Paide jaoskonna politseikomissariilt 14. 6. 27 a. nr. 80. (348)
- Tensau, Jaan Tooma poeg, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt. (379)
- Ekvus, Johannes Jaani poeg, välja antud Kirna vallavalitsuselt 28. 11. 23 a. nr. 58. (563)
- Kuusk, Johannes Jaani poeg, välja antud Vaimastvere vallavalitsuselt 4. 12. 1923 a. nr. 65. (612)

Kuulutus.

Paide jaoskonna politseikomissar annab teada, et 30. aug. 1929. a. kell 10 homm. müüakse Vahastu vallas

enampakkumisel

Karl Mironovi päralt olev varandus, mis koosneb ühest hobusest ja mitmesugusest teisest kraamist, hinnatud 410 kr. peale, kohtutrahvi sissenõudmiseks. Müüdavaid asju võib näha oksjoni päeval kohal. Pakkumine algab hinnatud summast.

Paides, 12. aug. 1929. a.

Nr. 0825, 0827.

J. Tilling,

Paide jaoskonna politseikomissar Järvamaal.

